

Мр Милорад С. Кураица

**Народне пјесме
из
Книнске крајине**

Београд, 2006. године

НАРОДНЕ ПЛЕСМЕ ИЗ КНИНСКЕ КРАЈИНЕ

Друго, допуњено и прерађено издање

Сакупио и приредио

Мр Милорад С. Кураица
село Плавно поред Книна сада у Суботици
Моб: 064/1815-231

Издавач

Српско културно друштво „Зора”
Кинин–Београд

За издавача

Никола Џеровац

Рецензенти

Милка Горановић
Проф. др Нада Милошевић Ђорђевић
Проф. др Бранислав Димитријевић

Лектор

Нада Савановић, проф.

Корице

Здравко Здраве Мирчета

Ликовно графичка обрада

Јожеф Шурањи
Имре Вербаси
Милош Борјан, дипл. економиста
Мр Милорад С. Кураица

Уредник

Мр Милорад С. Кураица

Тираж

500 примјерака

Београд, 2006. године

С А Д Р Ж А Ј :

Лазар Кураица:	
Крајишници свуда расејани.....	5
Личка капа	7
Предговор	9
Стопама Вука Стефановића Карадића до трагедије Српског народа	15
Слободан Таруновић:	
Издишући	21
Посвета	23
Оsvрти	25
Изрази захвалности	29
Уз друго, допуњено и прерађено издање ..	31
Проф. др Бранислав Димитријевић	
Рецензија	48
Проф. др Нада Милошевић-Ђорђевић	
Рецензија	51
Пјесме	
А	59
Б	63
В	65
Г.....	71
Д	74
Ђ	80
Е	81

Ж.....	83
З	85
И	89
Ј	93
К	104
Л	111
Љ.....	114
М.....	118
Н	139
О	144
П	156
Р.....	163
С	164
Т	175
Ћ	177
Ү	178
Х	182
Ц	185
Ч	189
Џ	192
Ш.....	193
 Казивачи пјесама.....	199
Рјечник мање познатих ријечи и израза..	201
Штампање књиге помогли су.....	209

КРАЈИШНИЦИ СВУДА РАСЕЈАНИ

Ој, Крајино, земљо изгубљена,
Отаџбино никад прежаљена!
Српскога си рода и племена
из старога доба и времена.

Беше август – дан је био петак
– и етничког чишћења почетак.
Таква шанса веома је ретка:
освојена Крајина без метка!

Српска земљо шта си дочекала,
именом се усташким прозвала.
Лако си се душману предала
и Туђману стигла на вешала.

Тешко земљи којом свако влада
и народу који у њој страда.
Десило се све то изненада;
где је била тад Мартића влада?!

Руководство на ниско је пало,
у Крајини сад је све пропало.
Што се српско вековима звало
другима је за сада припало.

Америка, стално жељна рата,
ставила се на страну Хrvата,

отворила сва крајишка врата,
„Гони Србе!” наредба је дата.

У све правце колона вијуга
тужних Срба запада и југа.
Све нас бије срамота и туга,
свако нам се сад смеје и руга.

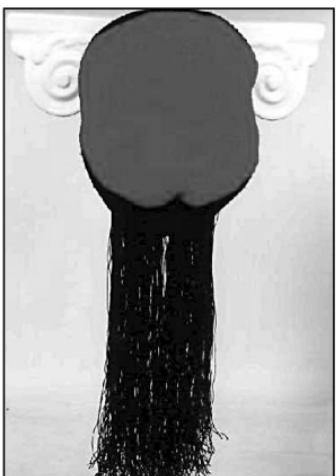
Крајишици свуда расејани,
са огњишта својих истерани,
најтежи су сада ваши дани,
није чудо што сте уплакани.

Боже правде, мира и слободе,
српски роде тамо преко воде,
где вас гоне и све у пропаст оде.

После пада на Тромеђи Книна
оста празна читава Крајина.
Српска била земља од давнина,
сад многим постаде туђина.

Лазар Кураица¹

1 Пјесму Лазара Кураица из Нортона, Охајо, добио сам у Суботици, 21. јануара 1997. године од Шпире Рашковића из Доњег Жагровића код Книна. Иначе, Лазар Лазо Кураица је рођен у Плавну код Книна од мајке Милице и оца Глише. Оженио се из Бурсаћа Вујићи (такођер Плавно) и има двоје деце: кћерку и сина. Лазо је изузетно племенит и честит човјек и ненадмашан у свирању народног инструмента из Крајине (на) дипала/ма/, са или без мјешине.

ЛИЧКА КАПА

Капа кићанка – носе је Срби у Лици, Далмацији и Босанској крајини. У том облику први пут је пронађена у Лици. Носили су је Јаподи (илирско племе које је живјело на том простору).

Објашњење боја је везано за мит о Косову и Метохији. Црвена боја симболизује крв косовских јунака, а црни везени обод је жал за Косовом и Метохијом.

На ободу има пет црвених везених кругова који симболи-

зују пет вјекова српског ропства под Турцима. Црна кићанка плете (везе) се у девет реса, што симболизује девет Југовића.

У новије вријеме црвена површина је служила за истицање грбова, припадности српским странкама, а највише кориштена као сувенир и заштитни знак Националног парка „Плитвице”.

Старији људи су је стављали симетрично на вр' главе са кићанком позади, док су младићи капу забацивали у страну, а кићанке су висиле по страни. У посљедњих десетак година једини произвођач капа кићанки био је Дане Радаковић из Могорића који је живио у Госпићу, а сада као протјерано лице живи на Вождовцу у Београду.

Одмах након сукоба, усташе су му запалиле радиону. Успио је обновити радиону у Грачацу – Република Српска Крајина и тамо је страдала тако да у овом моменту најтрадиционалнији дио народне ношње Срба преко Дрине прави једино чика Дане.

Позната је посљедња жеља старих Крајишника да се сахрањују са црвеном капом кићанком. Та им се жеља, нажалост, у изbjeglištvu не може испuniti. Још да додамо да су исту капу, али без кићанке и са плићим ободом носиле и дјевојке – на сајмовима, прелима и другим свечаностима.

Фотографију капе кићанке урадио сам у Суботици, а исту сам посудио (сувенир) од Николе Шипраге 6. 3. 1997. године из Новог Жедника и то на приједлог Миле и Дамира Тинтора из Радњевца код Книна. Опис капе кићанке ми је дао Раде Матијаш у Београду, дана божијег 9. марта 1997. године у кафани „Прешерн“ код сједишта „Вечерњих новости“. Раде је, иначе, дугогодишњи и најзначајнији организатор културних дјелатности у Кининској крајини.

„Ко не оде са својега прага,
не зна шта је несрећа!
Ко дође на туђа врата,
зна шта је проклетство!”²

„Остајте овдје!... Сунце туђег неба
Неће вас гријат’ к’о што ово грије;
Грки су тамо залогаји хљеба
Гдје свога нема и гдје брата није.

Од своје мајке, ко ће наћи больу?!
А мајка ваша земља вам је ова.
Баците поглед по кршу и пољу,
Свуда су гробља ваших прадједова.”

Алекса Шанић

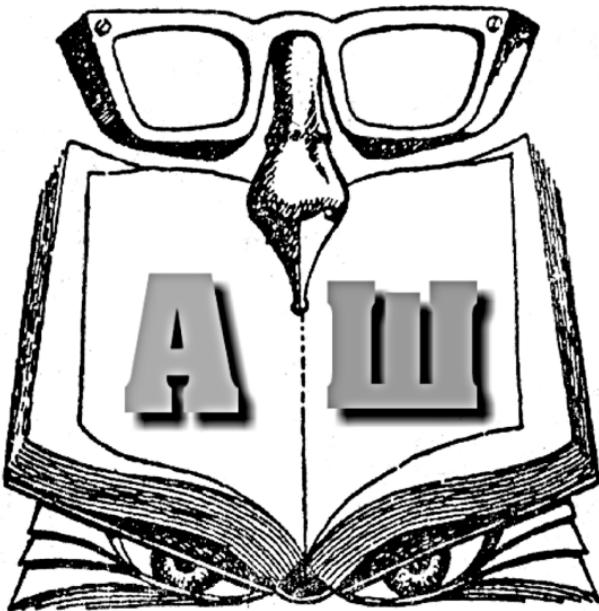
Ђе је зрно, клицу заметнуло
онде нека и плодом почине.”

Пејтар Пејтровић Његоти

„Ми знамо судбу и све што нас чека,
Но страх нам неће заледити груди!
Волови јарам трпе, а не људи –
Бог је слободу дао за човјека!”

Алекса Шанић

² Никола Ј. Мариновић, „Крвави прогони Срба (1990–1995.)”,
Београд, Стручна књига, 1997.

ПРЕДГОВОР

„Откако сам почeo да сe бавим књигом, а прођe ми у томe безмалo свe додељено ми досадашње времe, срео сam мнogо људи који пишу улажући у то сопствене снаге, а мало оних који су сe посветили прикупљању народног стваралаштва. Тe драгоцене чуварe литерарног блага, могу без већег проблема набројати, пошто их памтим све.

Није их било више него што имамо прста на руци. А сви имају заједничку особину: вредни су, предани послу који

раде, систематични и неизмерно воле свој сакупљачки материјал.”³

Чини се да ми је овакав или овај цитат дао основну снагу да почнем сакупљати и објављивати народно стваралаштво мог завичаја.

Колико успјешно и корисно нека други цијене.

Сваки народ који иде ка пропasti за боравља прво језик, културу па историју.

Ваљда ћу бар мало доприњети да до овога не дође?

И још нешто:

У књизи „Знакови поред пута”⁴, бе смртни Иво Андрић записа и овај красан текст у којем препознајем себе: „Има путева које нисам ни видео и којима никад нећу ногом ступити – и много их има! – али то је стога што нисам налазио снаге ни времена ни могућности да то учиним. Али нема стазе ни пута којима нисам бар закорачио само ако је то било могућно. У томе нисам познавао страха, умора ни оклевања. И та моја луда и нездржива радозналост била је узрок многих мојих лутања, грешака, бесмислених или нао-

³ Витомир Сударски познатији по псеудониму Иван Дабић, „Божје огледало: банатски мушки хумор”, Панчево: Ден Сателит, Књижара Прота Васа, 1996.

⁴ Београд, „БИГЗ”, 1992.

паких поступака. Она је појела најбољи део моје снаге, али она би се могла назвати и мојим јунаштвом и мојим главним оправдањем; она би могла бити и стваран основ мога поноса, кад бих ја хтео да се поносим и кад би то њој било потребно. Па вальда сам и ја припадник људи из Кинеске крајине о којима велики српски научник Јован Цвијић, између осталог, за њих каже: „...људи живог духа и танане интелигенције, обдарени животом и разноврсном осећајношћу, они с често поводе за својом маштом која је врло жива и богата, као и за импулсом одушевљења и срџбе. У својим се акцијама обично инспиришу побудама моралне и духовне врсте; материјални интереси имају само улогу другог реда. Да би се изазвала највећа сума њихове снаге, треба дирнути у њихов национални и индивидуални понос. Овај човек не верује да има тешкоћа које не би могао савладати. Његова је вера непомућена, поуздање безграницно.”⁵

Па да „Ја сам проша сито и решето, овај гадни свијет испитао, отрови му чашу искачио, познао се с гркијем животом. Све што бива и што може бити мени

⁵ Јован Цвијић, Балканско полуострво и јужнословенске земље, Београд, 1967, стр. 71.

ништа није непознато, што год дође ја сам му наредан.”⁶

То непресушно врело народног стваралаштва Крајине ће „пресушити” не буде ли нас који ћемо то спречити. Стрпљивим радом и уз много љубави своје животно искуство и опредељење сам изразио у двије до сада објављене књиге. Много тога што је икад и некад речено, записано, што је лијепо, истинито, мудро, ја сам двадесетак и више година издвајао, сучељавао, груписао и одабирао и на једном мјесту окупио прегршт бисера народног стваралаштва. Док чitate моје књиге има се варљив утисак да провјеравамо истинитост и љепоту ријечи великих мислилаца, пјесника, књижевника, филозофа и научника, те народне мудрости, а у ствари провјеравамо и обогаћујемо, снажимо и подстичемо сами себе.

Моје књиге су подсјетник којег треба пажљиво читати, да бисмо се изнова увјерили да и под пластом изbjegliштva има нечег трајног и истинитог, нечег што повезује цивилизације, што носимо у себи из родног завичаја, а опет, не смемо или не умемо сами да искажемо. Дакле, радим за мене нешто што ми причињава задовољство, а вјерујем надасве корисно за наш заклани народ.

6 Игуман Стефан

Додуше књиге не мијењају свијет, али побјеђују заборав. Оне су трајније од било ког споменика, који нисмо подигли онима које смо вољели.

Наиме, имамо обавезу и према прецима, а поготово према потомцима да им оставимо у аманет ту ризницу непроцјењиве вриједности.

Народ који нема језик – не постоји, као и да народ који употребљава неинтелигентну форму страних туђица – одумире.

Народ се држи обичаја и традиције чак и ако им не зна поријекло и значај.

У овом тренутку за опстанак нашег заслугог српског народа у Отаџбини и у расејању (дијаспори) нема пречег задатка од овог: Преподобни Симеон Мироточиви, Стефан Немања, родоначелник династије Немањића непосредно пред смрт, 13. односно 26. фебруара 1200. године, dakле, по старом, Јулијанском односно по новом, Грегоријанском календару, издиктирао је у перо свом најмлађем сину, светом Сави – Растко Немањић: „Чувайте, чедо моје мило, језик као земљу. Ријеч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу? Не узимајте туђу ријеч у своја уста. Уzmеш ли туђу ријеч, знај да ниси освојио, него си себε потуђио. Боље ти је изгубити највећи и

најтврђи град своје земље, него најмању и најнезнатију ријеч свог народа.

Земље и државе се не освајају само мачевима, него и језицима. Знај да те је непријатељ онолико освојио и покорио колико ти је ријечи потро и својих потурио. Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.

Зато је, чедо моје, боље изгубити све битке и ратове него изгубити језик. Послије изгубљене битке и изгубљених ратова остаје народ. Послије изгубљеног језика нема народа.

Када ти непријатељ провали све бедеме и тврђаве, ти не очавај него гледај и слушај шта је са језиком. Ако је језик остао недирнут, не бој се. Тамо где одзывања наша ријеч, где се још глагоља и где се још, као стари златник, обрће наша ријеч, знај, чедо моје, да је то још наша држава без обзира ко у њој влада. Цареви се смјењују, државе пропадају, а језик и народ су ти који остају, па ће се тако освојени дио земље и народ опет кад – тад вратити својој језичкој матици и своме матичном народу”.

Приређивач

СТОПАМА ВУКА СТЕФАНОВИЋА КАРАЦИЋА ДО ТРАГЕДИЈЕ СРПСКОГ НАРОДА

Напредна техника полако али сигурно све више потискује народну традицију и народни дух, тако да се обичаји народа по-лако заборављају и нетрагом нестају. Све је мање и оних појединача који покушавају да нешто од тих обичаја сачувају, а пре-ла и посијела готово да више и нема. Чак и ако се у понеком селу, удаљеном од великих центара и главних саобраћајница, чује добра стара народна пјесма, то је више резултат забаве и интересовања школованих људи, него потреба да се на такав начин, кроз пјесму, исказују мисли и осјећања.

Као сви сакупљачи народних умотворина, почевши од Вука Стеф. Караџића, тако је и Милорад Кураица пошао од идеје да се народне умотворине сачувају од заборава и нестанка. Збирка М. Кураице „Народне пјесме из Книнске крајине“ има вриједност као отјелотворење ове идеје, без обзира на вриједеност пјесама појединачно. Међутим, сакупљачки подухват М. Кураице није вођен само же-

љом да се пјесме његовог народа сачувају од заборава, већ превасходно идејом да се протјерани српски народ Книнске крајине држи и одржи на окупу, да се охрабри у овом тешком историјском тренутку и истраје у својој борби за опстанак и очување свог идентитета; да будућа по-колења знају да је ту, на тој територији, постојао српски народ, са аутохтоном културом и традицијом. Из ове идеје никла је и концепција збирке „Народне пјесме из Книнске крајине“. Стихови Јована Јовановића Змаја на почетку, као мото („Туђа рака ледена је рака, / туђа земља никад није лака“), и завршни стихови (Када умрем, ил цркнем од јада / на гробу ми напишите име Книна града“) чине заокружену цјелину ове збирке пјесама. Аутор збирке полази од трагедије протјераног српског народа, а завршава жељом да се тај протјерани Србин макар у смрти врати својој родној груди, да се макар у смрти поново споји и сједини с њом. Ма колико био „међу својима“ (већина протјераних Срба са територије Книнске крајине налази се расејана по Србији), овај Книњанин, Бенковчанин, Плавањац не може да се помири с тим да се никад више неће вратити на своје огњиште.

У ову збирку народних пјесама ушле су пјесме различите тематике. Иако пјесме нису класификоване, евидентно је да су највише заступљене љубавне пјесме. Кад је у питању ова врста народних лирских пјесама, одмах се да примијетити да постоје оне пјесме које пјевају мушкарци („Моје мале очи на вр’ главе, / кад намигне, од земље ме дигне”) и оне које пјевају жене („Ја свог драгог познајем у мраку, / јер му клапће жица на опанку”).

Тако се, на неки начин, између двоје младих води љубавни разговор, натпјевање, надмудривање. Често се, својствено народном језику, у тим „разговорима” чују грубе ријечи, али се иза тих грубих, неизбрешених израза увијек крије велика и страсна љубав. Метафоричан израз „очи на вр’ главе” свакако има негативне коонотације, поготово кад се употребијеби за жену, али кад младић каже да га поглед тих очију „од земље дигне”, не само да се брише оно што би у неком другом контексту могло бити увредљиво него овај израз добија чак и позитивна значења. Када се младић обраћа дјевојци, или говори о њој, готово увијек употребљава израз „мала” („Немој, мала, да ти жао буде...”, „Што си, мала, тако рано легла...”, „Реци, мала, ил’ оћеш ил’

нећеш...”). У свакодневној комуникацији и ова ријеч би могла бити увредљива, али у народним пјесмама „мала” је увијек синоним за „драгу”, вольену жену.

У оквиру љубавних пјесама често се јавља мотив растанка двоје младих („Очи моје и, драгане, твоје / на растанку плачу обадвоје”). Ако су драган и његова драга већ далеко једно од другог, онда је, најчешће, он у војсци, а она чобаница, која га вјерно чека („Мој драгане, моја грудо леда, / ти у војсци, а ја код говеда”). Понекад се на путу ка коначном остварењу љубави јављају препреке (понекад само као евентуалне могућности), али љубав савладава све препреке, и млади су одлучни да за љубав жртвују све („Мој драгане, куде ми те, куде / ја ћу за те, па како ми буде”; „Мала моја, кад те поведемо, / четри села не би те отела”). Међутим, уколико постоји могућност да препрека за остварење љубави дође од стране родитеља, онда млади чине све да би предухитрили такву ситуацију („Ој, дјевојко, моли родитеље, / ја ћу своје, нек се спrijатеље”). Ипак, по неписаним законима патријархалног друштва, морају се уважити и поштовати мишљења и одлуке родитеља, што се види из слиједећих стихова: „Дођи, драги, у суботу вече, / бићу твоја ако мајка рече.” Наведене посљед-

ње двије пјесме чине прелазну врсту између љубавних и породичних пјесама – садрже елементе и једних и других. Иначе, породичне пјесме ове збирке углавном говоре о односима снахе и свекрве. Најчешће је, у шаљивој форми, исказана традиционална нетрпеливост између ових чланова породице („Свекрвице, лијепо се приреди, /kad ja дођем, висићеш о греди“), мада има и оних пјесама које говоре о поштовању које су млађи дужни указати старијима („Кад се удам и пођем у дрва, / ja ћу задња, а свекрва прва“).

У овој збирци налази се не мали број и шаљивих пјесама. Без шале живот би био неподношљив; и као што се шала јавља у свим сегментима живота, тако шалу налазимо и у свим врстама народних пјесама. Но, без обзира у којој врсти пјесме се налази, шала готово никада није без извјесне дозе поруге, ироније. Међу шаљивим пјесмама најљепше су оне у којима је шала спојена са љубављу: „У мог лоле лива-да на гласу, / три је овце за уру попасу.“) У шаљивој форми испјевана је и пјесма „Си-ћи, Боже, да ти видим леђа, / јесу л твоја грбава к’о моја“, али је очигледно народни пјевач хтио да истакне и озбиљне проблеме: напоран рад, неумољивост више силе, сићушност људског бића и немоћ да се судбина људска измијени.

Карактеристична форма у којој се појављују пјесме наше новије народне поезије јесте двостих. Стога није чудно што се и у овој збирци налазе пјесме чију целину чине само два стиха. Стих је римовани десетерац, са цезуром послије четвртог слога (4 + 6):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
„Не / мој / ма / ла // да / ти / жа / о / бу / де кад / те / мо / ји // сва / то / ви / про / бу / де /” ⁷									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Ове пјесме које одступају од овог обрасца (број стихова у пјесми и број слова у стиху) не могу се, по својој љепоти, поредити са пјесмама у десетерачком двостиху.

И на крају, треба напоменути да се све ове пјесме пјевају у разним приликама: на прелима и посијелима, у сватовима, у разним слављима, на разним скуповима и зборовима. Пјесме најчешће пјева група младића или дјевојака, са музиком или без ње, а могу да их пјевају и појединци.

Нада Савановић

⁷ Више о пјесмама Книнске крајине у дипломском раду Тијана Ђорђевић, „Неке карактеристике вокалне традиције Книнске крајине” (На примеру праксе певачке групе „Српска Тромеђа”), Факултет музичких уметности, Београд, Катедра за етномузикологију, Београд, 1997.

ИЗДИШУЋИ

Гледамо се мој град и ја
два стара другара
која се нису препознала
Гледа ме изгубљену
без идеала осмеха
радости и дара

Гледам га на издисају
срушених кућа
сломљених неона
изрованих улица
гомила стакла и бетон

Где је мој град
где је кућа моја
где су људи
пријатељи
зар је морало све
да страда

Од очаја
не могу да гледам
не може бит' тако
не дам не дам

Пролама се звук грома
светлосна прашина

понор понор јама пљусак
ноћ тишина⁸
Рајка Томановић-Токовић

„Што год сте даље од роднога краја
у Вама се повећава тежња за њим.
Ви га неописиво желите и чезнете
за извором Вашег постојања.
Чезнете за нечим што је лепо, пријатно,
чисто, хумано, интимно, а тога нема.”⁹

Слободан Таруновић

8 Томановић-Токовић Рајка, Платонов град, Врбас, 1995. године, стр. 14.

9 Таруновић Слободан, Јазак, Књига утисака код господина Ђорђа Устића 7. 1. 1996. године.

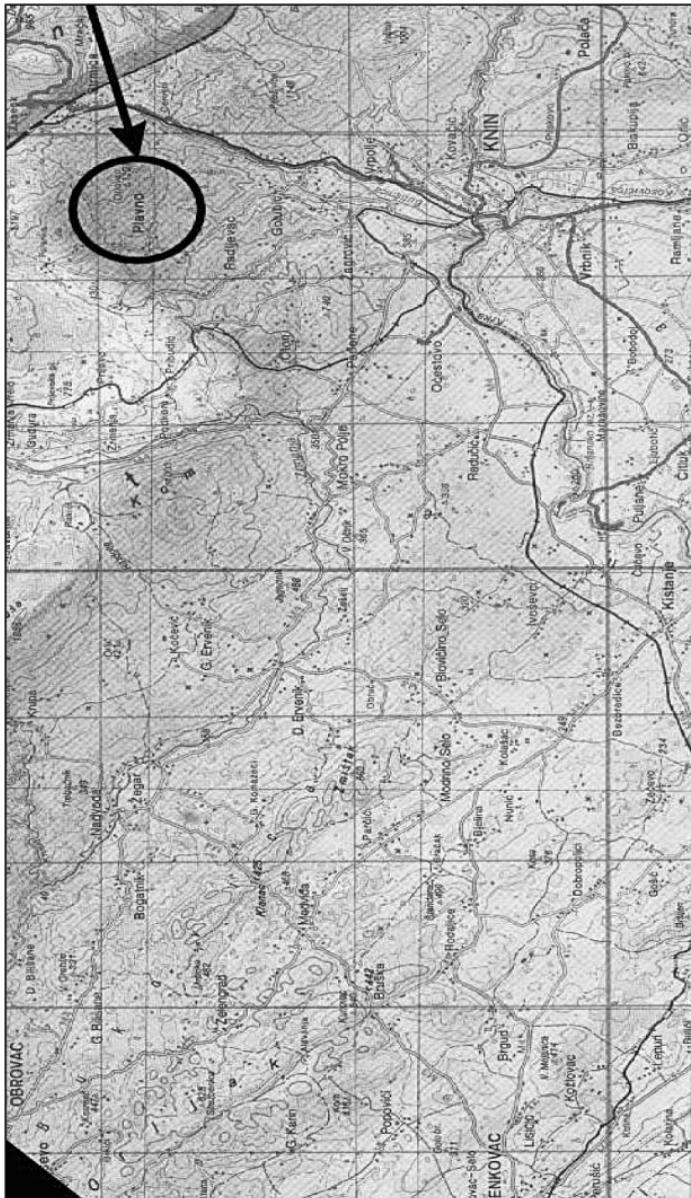
*Збирку њосвећујем мом најбољем
ћаријашељу Сави Маљлову Врежићу
из Полаче код Книна и љлеменићом
човјеку и искреном ћаријашељу из мој
ђејшињсћива Мирку, сину Бранка
Алфиревића из Плавна код Книна.*

*Ријешки су људи као они.
Хвала им за све лијеће таренућке
заједнички ћроведене.*

Приређивач

Родно село приређивача од свега највише воли Плавно

ОСВРТИ

Сакупљач и приређивач до сада је објавио двије збирке и то: *Народне јјесме из Кинеске крајине* и *Крајишки црвен бан*.

О првој критичари, између осталог, кажу: „Реч је о претежно кратким, ефектним напевима у којима Крајишници, са само њима својственим хумором, коментаришу слике из живота људи свог поднебља .

Народни рудокопи на које овом књигом указује проф. Кураица, чине нам се неисцрпним – из ових пјесама бије здрав дух здраве сељачке памети и мудрости, али и дух немирења истраживања и трагања.”¹⁰

„Изгледа да нас само судбоносна пресудна времена најлакше опомену колико је једноставно и могуће испоштовати неке обавезе које су сматране у међувремену недовољно приоритетним. Све оно што се том приликом заборавило и гурнуло у страну добија на снази и свјетлости. Можда ће за многе зазвучати преамбициозно ако у контекст изреченог мишљења уврстимо штампање збирке „Народних пјесама из Кинеске крајине”, то јест пјесама које ничу и трају у усменом фолклорном предању. За њеног аутора

10 Миливој Павловић, Политика, 3. 8. 1991.

Милорада Кураицу и поред све помоћи и пријатеља и познавалаца ове поезије није било лако да је систематизује, тим прије што је то био пионирски посао. Запретано народно стваралаштво које је опстојало једино у усменој традицији скупљено у овој књизи показује се у свој опорој жилавости и мисаonoј строгости и социјалној препознатљивости. Помно пратећи поетски вокабулар и метафорички досег лексике која је у многоме сачувала извornost и оригиналност, ову збирку можемо protumачити и као својеврсни животни приручник, као општедуховни и искуствени показатељ једног народа који је упркос свим вјетрометинама и недаћама његовог историјског пробијања, остао вјеран сопственом бићу.”¹¹

Еминентни стручњак, књижевни критичар Срба Игњатовић о првом издању књиге *Народне јјесме из Кинеске крајине*, између осталог написа: „Једноставним, упечатљивим, реским језиком, без обзира на нужно уочљива општа места, сплетана је на strаницама ове књиге једна необична и нехотична „хроника”. Из ње се може до-ста сазнати, а још више наслутити. Из тих лолинских, бећарачких стихова (дистиха)

11 Јованка Вукановић, у „Васпитање и образовање: часопис за педагошку теорију и праксу”, Подгорица бр. 1 (1992), стр. 11.

пуних хумора, поруге, ведрине и неуништиве чулности просијавају истине вишедеценијског живљења, навике и обичаји снови и заблуде. Пева се ту о свему и свачему, па тако и о годинама „обнове и изградње”. Упркос свем заносу и полету с трункама идеолошког намаза, истина пробија и покадшто боде очи. Тако сазнајемо да се много где живи на прадревни начин, оскудно, „о танком руву и круву”, без електрике, у селима удаљеним и од пристојног пута, а камоли жељезничких станица.

Наравно, ту није реч ни о каквој дословно социјалној поезији. Одговарајућа „nota”, међутим, пробија из тих шалозбиљних исказа, често нам подарујући увид и у оно што изворни певач није имао, нити морао имати на уму:

„Село Плавно, алај си у кругу,
Још да имаш жељезничку прругу!”
(запис бр. 398)

Или:

„Ја на прругу, а драги у Рашу,
Ко ће љубав спроводити нашу?”
(запис бр. 270)

Сличних примера има доста. Међу њима се истичу записи у којима се говори о ићу и пићу, о одевању. Све у свему, нај-

чешће о танком „материјалном стању”. Наравно, хумор и ведрина све надвладавају и превладавају, па су и централни мотиви понајвише у њиховоме знаку.”¹²

12 Срба Игњатовић у књизи „Крајишки црвен бан” од Милорада С. Кураице, Нови Београд, Книн, Крајина-граф, 1995.

ИЗРАЗИ ЗАХВАЛНОСТИ

Док сам сакупљао и припремао ову збирку пјесама,¹³ многи су ми људи помогли, храбрили су ме и савјетима подржавали.

Збирку без њихове помоћи не бих доворшио.

Мој пријатељ Здравко Здраве Мирчeta ликовни умјетник из Книна учинио је све да квалитет илustrација у књизи буде на високом нивоу. Несебичну помоћ пружили су ми Бошко Боћо Каблар и Раде Матијаш.

Не могу да не захвалим Неди Радић, Невенки Вукмировић и Марији Раšковић које су ми помогле у писању и фотокопирању рукописа збирке. Захваљујем Мирку Кукољу Дону, СИЗ-у за културу општине Книн (престао са радом 31. 12. 1990. године), Вуковој задужбини на финансијској помоћи и осталим спонзорима.

Књижевник и професор др Бранислав Димитријевић са Стоматолошког факултета из Београда дао је значајан допринос да збирка угледа свјетло дана.

Такођер, захваљујем лектору, коректору и рецензенту Милки Горановић, те

13 Текст је углавном преузет из 1. издања књиге

издавачу Завичајном клубу „Книнска крајина“ из Београда.

На крају захваљујем свима који су ми казивали народне пјесме из Книнске крајине, а посебно слијепом Николи Нини Ђурици из Стрмице код Книна.

Осјећам посебну дужност да најтоплије захвалим Николи Церовцу предсједнику Завичајног клуба „Книнска крајина“ на великој помоћи да пјесме дођу до читаоца.

Морам да нагласим да сам у свачијој кући приман као најрођенији, тако да су моји Книњани још једном са одличном оцјеном положили испит из људскости и гостопримства.

Надам се да ће збирка допринијети очувању богатог културног блага народа Книнске крајине и да ће оправдати повјерење оних који су уложили труд да збирка изиђе из штампе.

Ако овом збирком помогнем бар мало да се богатство народног духа сачува, нико срећнији од мене.

Приређивач

УЗ ДРУГО, ДОПУЊЕНО И ПРЕРАЂЕНО ИЗДАЊЕ

Ето, година и више¹⁴ од последње 4. 8. 1995. године. (*Dulcia arva linquimus* – напуштамо своја драга поља), дај Боже да тако буде, голготе Српског народа с оне – западне стране Дрине, вазда крвате и криве, у равници питоме и богате Бачке, осјећам неугасиву жеђ да пишем о родном завичају. Ово тим прије што је у „туђини“ сваким даном све теже и теже.

О апокалипси (није оштар израз) и њеним тешким и претешким посљедицама на просторима бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, па и шире, најбоље говоре слиједеће ријечи:

„На муци се...

Тешка времена у животу једног народа доносе многа искушења, клонуће слабих и свих који се фаталистички препуштају ударима зле судбине, и у исти мах представљају изазов храбрима, који су спремни на отпор, подвиг и жртву. То јесте доба сумњи и дилема, питања о смислу или бесмислу борбе и предаје, херојства и кукавичлuka. Дакле, доба недоу-

14 Готово цијели рукопис књиге завршен је крајем 1996. године

мица да ли треба пузати да би се опстало или јуначки умрети?

Треба ли резигнирано ламентирати над худом збиљом или, пак, тражити трачак светлости и гајити наду? То су питања која често, због мноштва различитих и противуречних одговора, претварају историју у тамни вилајет. За неке 'има времена када је сунце грех / није човек ко у наше дане 'живи и дише' Марина Цветајева) док за друге иста времена изазивају бунт који даје снагу, не само да се опстане него и пркосно ствара.

Тако је рат на тлу авнојске Југославије, вођен уз обилато мешање и мешетарење са стране, допринео да на површину изађу родољубље и издаја, и борба за опште добро и ситношићарџијство, да се покажу трагови хуманих људи али и оних што воњају по нечовјештву. Нажалост, Српски народ је у том рату био поново прогањан, дељен, и на крају, остављен на милост и немилост својим злотворима. Његово тело је опет у ранама и угрожено.

Стога повређеном Српском роду не преостаје друго него да се ухвати у једно просветно, културно и стваралачко коло, што је могуће шире, веће и плодотворније, не би ли у израњављеном телу учувао

дашак живота, свој дух и своју душу. Јер, само се на тај начин може, у ово доба по-нижења, страдања и патњи, одржати пла-мичак из којег би се у прави час (а ничи-ја не гори до зоре) распламсала побед-ничка ватра, букнуо огањ из којег ће вас-крснути држава свих Срба...”¹⁵

Прво издање моје књиге *Народне јје-сме из Кинеске крајине* (1991) је постало готово антикварни раритет. Има је у Аустралији, Јерменији, САД-у, Канади, Италији, Грчкој, Мађарској, Њемачкој...

Желећи да бар мало сачувам богати вокабулар народног блага Кинеске кра-јине, па и шире, 1995. године објавио сам другу књигу – *Крајишки црвен бан*.

Тематика је еротска.

Баш тако.

Усудио сам се о овој табу теми прого-ворити.

Вјерујем да сам међу првима, послије Вука Стефановића Каџића, прогово-рио о овој тематици у мојој књизи *Краји-шки црвен бан*.

¹⁵ Цитат сам у Београду 29. 9. 1996. године добио од маг при-јатеља Здравка Здраве Мирчете из Миочића код Книна. Овај красан текст објављен је у каталогу Ликовна колони-ја Вишеград '96, 20. 9–20. 10. 1996, у издању Градске гале-рије Вишеград, а аутори су Вера Грујић и Никола Кусовац

Ова књига сигурно није промашена инвестиција, јер „ниједна књига није тако лоша да бар делимично не би користила”. Уосталом, вријеме је најбољи суд.

Како наведох, књиге *Народне пјесме из Кинеске крајине* већ нема више у продаји. Уз помоћ пријатеља и спонзора одлучих да преуредим, допуним и издам 2. надам се квалитетније, него 1. издање. Овдје желим посебно истаћи допринос господина Зорана Лакића из Бенковачког села код Бенковца који ми је уступио око 200 пјесама (већ објављене у Бенковачком Магазину бр. 1, Бенковац, април 1991. године, а издавач је СКД „Зора” Кин – Пододбор Бенковац), које нисам обухватио у 1. издању „Народне пјесме из Кинеске крајине”.

Иако господин Лакић говори о пјесмама Буковице и Равних котара, лично сматрам да оне као и пјесме из Кинеске крајине спадају у богату ризницу народног стваралаштва, првенствено Срба из Сјеверне Далмације, па сам их уврстио у ово издање моје књиге.

Мало уради колега Лакић, мало ја, и ето позитивног резултата, или како рече један од највећих културних посленика српскога рода, Вук Стефановић Карадић:

„Нека свако уради оно што је кадар и неће народ пропасти”.

На моју велику жалост мог ЗАКЛАНОГ НАРОДА на вјековном огњишту – Сјеверна Далмација (према дјелу „Анали“ Ајнхарда, биографа Карла Великог, Срби на подручју Крајине живе од 622. године), више нема.

(„Великаши проклете им душе, на комате раздробише царство“). Парафарализирајући пјесму бесмртног Алексе Шантића могуће је једино рећи:

„Гробови наши бориће се с вама“.

Но, никад се не зна!!!?

,ЋЕРАЋЕМО СЕ ЈОШ“

Путајући свијетом, упознао сам у Београду веома интересантног човјека проф. др Симу М. Турудију, рођеног у Драготињи под Козаром, који живи и ствара у Београду.

Поклони ми Симо не велику али мени веома драгу књижицу *Козарчице* – народне пјесме са Козаре.

У „слову“ о настанку књижице необично много ми се допала једна мисао – синтагма „Песме козарчице у људима – људи у песмама“, боље речено Симиња

оцјена менталитета и карактерних црта Крајишника.

Симо је врхунски стручњак – психолог, па у његову оцјену не треба сумњати. Управо из тог разлога сам урадио „плагијат” и преписао тај дио наведене књижице, вјерујући да ми, Книњани нисмо сувише далеко од професорове оцјене.

Цитат гласи: „На крају, дужан сам читаоцима и певачима да објасним шта то подразумевам под синтагмом ’песме козарчице у људима – људи у песмама’.

Давно сам слушао од старијих људи како је ’тешко бити Србин’, а веома касно, тек у својим четрдесетим годинама схватио сам значење те мисли.

Многи моји земљаци, чак и старији од мене, још то нису схватили услед неразумевања и одрицања од православља и ’опијености’ од большевичке идеологије.

Песме козарчице су опасне песме. Опасне су ако се схвате и прихвате буквально, ако се у њима не сагледа мудрост. Оне људима нуде искључиве поруке у тоналитетима као што су: црно – бело, десно – лево, љубав – мржња, добро – лоше, оданост идеји – издајник.

Такви су и Козарчани, чак и они у Београду – када шетају Кнез Михајло-

вом, скоро искључиво дискутују о политици и историји. Што су мање компетентни за ове 'теме', то су гласнији и искључивији.

Када се у својим 'мишљењима' (стављам наводнике, јер често нису истинита и научно аргументована) разиђу, одмах из једнога од њих обично, онога који није у праву, к'о из топа, искочи квалификација 'Ја би' тебе убио!'. Козарчани, вальда због свога темперамента ('ује', 'нарави') често немају смисла за квалитете мишљења прелазног типа између граничних, екстремних судова и закључчака. То су људи типа 'о рук', 'јуриша', 'тренутка', 'колективног духа иманентног једнотумљу', 'партијности'. Козарчани се тешко сналазе у вишестраначком демократском систему. Као такви, они кад погреше, то је колективна грешка, коју и пост-фестум тешко прихвататају. Козарчани су спремни да 'своју трагедију' објашњавају као 'епопеју', 'пораз кроз славу', јер могло је бити горе.

У борбој акцији Козарчани су изузетно концентрисани, али одмах после успешно завршене акције, недозвољиво опуштени уз пиће, печење и жене. Зато често гину у прекиду борбе, као и њихо-

ви очеви и деде у 2. светском рату. Као да се нису искуству учили на примерима својих предака.

У њих је јача емоција од разума. Они тога морају постати свесни пре биолошког истребљења...”

Биће ми необично драго, ако моји драги” Крајишници – Книњани, „којих се никако не могу због њихових мана одредићи, нити због њихових врлина безрезервно, некритички их прихватити, јер сам и сам „Книњанин – Плавањац, „који болује од истих больки, читајући и слушајући песме Козарчице покушају да критички, за своју душу, пронађу себе у песмама и песме у себи, за разумнији живот и биолошки и културни опстанак – сопствени и својих верних / критичких /следбеника.”

Још да додам пјесму Љубомира Симовића „Зима у Србији 1809.” из књиге „Игла и конац”, СКЗ, 1992. године, а она гласи:

„Љуто пред турском најездом,
две војводе, два кнеза, Милоје Петровић
Трнавац и Петар Добрњац, запенише,
ускипеше, закрвише се – ко?
– Петар и Милоје, – око чега?
– око тога ко ће испред кога?

Крв се са кнежева рашири у народ
и, дубље него мачем из облака,
расцепи се, расколи српска земља
– на шта? – на петровце и на милојевце!

И макар милојевци, као и петровци,
гинули од истог коца и конопца,
и макар их, као и петровце,
Турци истим гвожђем окивали,
они ће с Турцима против петроваца
пре но с петровцима против Турака!

И кад, изгубљени у незнаној земљи,
од исте глади гину, у истој земљи,
нити би петровац чанак од милојевца,
нит би милојевац проју од петровца!

Знам за мржњу јачу од љубави.
Јачу од страха, јачу од правде и вере.
Али шта је то што у нас сади
мржњу јачу од жеђи и глади?

Пјевачи „Српска Тромеђа” то јест група која дипли и пјева пјесме из мог родног Плавна, Стрмице родног мјesta моје мајке Симеуне и сусједног села Отона снимили су и снимају још увјек пјесме нашег завичаја. На једној од својих првих и то звучних касета проф. др Драгослав

Девић написао је дивну рецензију – мишљење.

Да је нисам, додуше у скраћеној верзији, уврстио у овом написанију, сигуран сам да бих погрешио. Сва срећа одлучио сам је у овој књизи презентирати читаоцима. Ево шта проф. Девић том приликом написа: „Наша народна песма нераздвојна је од мелодије и певања”. „Тако она настаје, живи и преноси се по чувењу. Од старине је тако и понављаће се док живи народ и његови певачи. Важне су у песми нарочито речи, тематика, шта се пева, како и када у наше ово ’невреме’, житеље Крајине и певаче из Плавна, Отона и Стрмице на дахњује иста мисао, општа жеља и заједничка потреба да песмом искажу, пре свега, своје искрено родољубље. „Јер ко искрено и страствено своју отаџбину љуби, презрен је и гладан као пас, а велики и недостижан као Бог” (Алекса Шантић).

Више, истина, нема „међа на тромеђи”. Осећа се често сета за напуштеним селима и опустелим огњиштима.

Неизбежна је и савремена тужбалица за изгубљеним саборцем, пријатељем, као и топло писмо „границара” упућено мајци која га чека. Искрена љубав за родну груду избија и кроз интимна осећања

певача („Ој, ливадо некошена, Винограде мој зелени, / Дуњо моја у јесени, у срцу сте увек мени“!) или их инспирише високо горје Динаре и Велебита и ширина погледа на Крку, милу реку, која уз родно село вијуга, а далеко у измаглици назиру се крашка поља све тако до Каринског мора, и све то је родољубље.

У неко друго, пређашње време, када су чобани изјављивали благо на пашу, чобанице певале о љубави, а диплари пуним грудима удахњивале „глас“ у козју мешину древних балканских диплара, и то је све родољубље. У нашем времену више је песама савременијег сижеа и извођачког стила (певање „на бас“, инструментална пратња, аранжман). Али посебност ове звучне касете (ја вјерујем и моје књиге) „истичу: ста-ринско „гроктање“ и „ојкање“ и овенчава јека диплара, музика која је пре више столећа, још из доба нашег средњовјековља одјекивала српском крајином.“

Пре самог краја мојем писању желим да читачима презентирам део Писма читалаца архимандрита Јована Радосављевића, проф. Богословије у Призрену: „Није добро кад човек само себе и своју кућу хвали а све остале куди и потцењује. Ви сте добро урадили! Ви хвалите свој

народ, подижете у њему дух и морал, развијате у њему осећај за културу, уметност и све друго што је лепо и што даје фине вредности једном народу и племенитост, не вређајући ни једну нацију око себе. И, то је поштено. Уз ово бих приложио и једну народну изреку:

„Ко искрено не воли своју кућу,
не воли ни комшинску”.¹⁶
Sapienti sat (Паметном доста).

Мој рођак Бранко син Николе Драгаша у својој красној књизи *Титаник*, Београд, „Терсит”, 1998, и „Прометеј” Нови Сад, написа и ово:

„Бог ће се смиловати на невине
и немоћне!
Бог ће нам помоћи!”

Да нисам у књигу уврстио одговор поглавице Сијетла који је 1854. године на понуду Абрахама Линколна да откупи велики дио индијанске територије, а Индијанцима уступи резервате, одбио овим ријечима:

„Сваки је делић ове земље свет моме народу.
Део смо земље и она је део нас.”

16 Буњевачки календар за просту 1997, Суботица, Буњевачки културни центар, 1996, стр. 59.

Кад Велики поглавица из Вашингтона шаље свој глас да жели да откупи нашу земљу, превише од нас тражи...

Знамо да нас бели човек не разуме. Њему је један део земље исти као и било који други. Он је странац што дође ноћу и узме земљи све што му треба.

Земља му није брат, већ непријатељ. Кад је покори, он креће даље.

Према мајци земљи и према брату небу односи се као према стварима, што се могу купити, опљачкати, продати попут стоке или сјајног накита.

„Његова ће похлепа уништити земљу
и за собом оставити пустош!”

И дио књиге *Оштаџина*¹⁷ моја књига би мање вриједела.

У њој – антологији српских родољубивих пјесама, прочитao сам пјесму од Проке Јовкића „Свршено није”.

Заиста красна пјесма која је заједно са другим из ове антологије објављена 1950. године под насловом *Антиологија српске родољубиве љовезије*. Ручно је повезано три, а сачуван је само један примјерак. Уз одређене корекције, измене и допуне изишло је 1990. године издање ко-

¹⁷ Књигу сам посудио од колеге са посла Јовице Батаса

је сам са великим задовољством прочитао. Вјерујем да ће вас пјесма „Свршено није” дирнути у душу и срце. Зато је и објављујем у мојој књизи.

СВРШЕНО НИЈЕ

Свршено није јоште дело наше.

Још овај народ даље ићи има,
да нову славу новом борбом паше.

Залуд га бију, спотичу и плаше,
надошла му је снага као плима
векови људства послање му даше.

Ах, још ће бити борбе, огња, дима.
Још овај народ бориће се с њима:

Са свима што му подло на пут сташе.

Свршено није јоште дело наше!

Но све ће проћи: крв, огањ и битке
громови, праске, тутањ, канонада,
лом штита, мача, ножа, сабље бритке,
подвале туђе и пакости плитке.

– А народ овај, ова раса млада,
ко божји извор чисте воде питке,
он који тешко, дуговечно страда,
остаће као нови дан и нада,
ко младо борје, као јеле витке
ко бели бисер дивне цветне китке.
А све ће проћи: крв, огањ и битке.

У немогућности да свим казивачима пјесама лично захвалим, у наставку објављујем њихова имена и презимена: Рајко О. Мажибрада, Јован Алфиревић пок. Боже Турчин, Анђа пок. Стевана Кураица (моја рођена сестра), пок. Стеван Кураица (мој отац), Никола Нине Ђурица, Ковиљка жена Мирка Алфиревић, моја мајка Симеуна Кураица, Милош пок. Миће ковача Опачић, Даница пок. Миће ковача Опачић, пок. Радивој Колунџић, Драган Траживук, Сава Радуловић, Никола Шијан, Јека Русић, Марија Марица Медош рођ. Дубајић, Јован Јованица Ђурић, Милан Мићо Кураица, Буђо Мијаковац, Раде Матијаш, Раде Мильевић, Ђуро Ђукан Русић, Анђелија Ђека Русић, Драгољуб Марио Русић, Неда Радић, Петар Груловић, Нада Ђурић (кћерка Јове Бепа), Илија Опачић пок. Ђурице, Сава пок. Мирка Цвијановић, мој брат од стрица Милоша Боривој Бошко Кураица.

Још једном захваљујем свима на помоћи и разумијевању, посебно мом пријатељу господину Зорану Лакићу.

Користим прилику да одам дужну пошту свим људима палим за Републику Српску Крајину, мојим Плавањцима, по-

себно Груборима и Војину сину Душана Алфиревић.

Народна каже: „Лакше је цар, него човјек бити”. Да ово увијек није баш тако, показује, и примјер Илије пок. Николе Шакан из Плавна код Книна (сада протјерано лице у Шапцу).

Наиме, у току највећег егзодуса српског народа од памтивјека до данас (4. 8. 1995. године), Илија је ризикујући свој живот, а покретну имовину је оставио лешинарима, у свом камиону из Плавна до „мајке” Србије довезао 60-ак Плавањаца и тако их спасио од сигурне смрти.

Дакле, Илија је био и остао човјек, цар ће тешко бити. Још само да кажем: Племенити Илија, алал ти вјера!!!

Специјално желим да захвалим племенитим људима – колегама из Службе за запошљавање Суботице који су ме након протјеривања са вјековног огњишта (4. 8. 1995. године) људски прихватили, а посебно господину mr Нађ Ласлу, руководиоцу Службе за запошљавање Суботица, свим радницима Републичког завода за тржиште рада и господину Николи Ристивојевићу, директору Републичког завода за тржиште рада чијим сам рјеше-

њем добио кору круха (хлеба) када ми је било можда најтеже у животу .

Добри људи – Бог види!!!

Ова књига је настала као:

Дуг прошлости и дар будућности.

Да се не заборави.

Књиге су лијек за заборав.

Јер, боље је издати књигу
него пријатеља.

И на самом крају да се добро запамти (Nota bene) – „Ми Срби смо судбином предодређени да будемо Исток на Западу и Запад на Истоку и да признајемо изнад себе само небески Јерусалим, а на Земљи никога.” – Свети Саво

Приређивач

НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ ИЗ КНИИНСКЕ КРАЈИНЕ

Милорада С. Кураице

рецензија

Време које нас постепено удаљава од Вука Стефановића Карадића, и много-брожних његових следбеника на прелому века, учинило је да је учвршћена, што вољно а што невољно, сумња да је у народу српском ичега још вредног од старина остануло, и од старалаштва достојног да се забележи и сачува. Учврстило се и уверење да је безимени певач народни изчезнуо, да га напрото више нема, да је жила његова стваралачка пресушила, бајати се, заувек; да је ново доба и њега са собом у неповрат однело. Отуда је, ево, већ трећа збирка сада под насловом *Народне пјесме из Кининске крајине* Милорада Кураице под неком сличном, тихом сумњом, не баш оправданом.

У овој збирци највећи број прикупљених песама сковане су у облику десетерачког двостиха, способног да искаже нешто више од пуке дескрипције. За разлику од првог увек нешто „мирнијег”, другом стиху, чак и у мање успелим остварењима, ретко када недостаје завршица,

изненађење, поента, обрт, срж исказа. Па, иако је десетерац и иначе подешен српском језику – или, обрнуто, овај њему – десетерац у овом случају одржава неку врсту епске позадине, па и епског патоса, милог свакоме Крајишнику. По својој природи то су „песме грла” неподесне да се читају „у себи”. Оне захтевају да буду отпеване, артикулисане и мушким и женским гласовима, попраћене повицима и смехом. Прилике у којима се оне певају, па и настају – прела, посела, свадбе, славе, велики народни сабори, али и жестока, мушка, пијанчења – мењала су се све брже и неумитније током овога века, и пре егзодуса Крајишника, августа 1995. године. И та се промена народног живота, народних обичаја, каткад назире, а каткад врло јасно види. Приређивач, господин Милорад Кураица, није ни овога пута поsegнуо за разврставањима песама које је прикупио, већ их од реда или без неког нарочитог реда даје, но, баш зато се и уочавају два времена или два слоја, песме старијег и песме млађег датума, различите и по тематици и по стилу и по лексици. У старијих се још уочавају народни обичај, и поруке и поуке, хумор не-посреднији, кадkad мало грубљи, језик

сигурнији. У млађих је градско и сеоско помешано. Баш онај помињани обрт, по-ента, у другом стиху, тим млађим недостаје. (Премда и не знамо које баш и јесу старије а које млађе, а биће и приређивач, и они који су и једне друге приређивачу казивали.) Речју, има и у овој збирци бисера, али и шишарки; има међу хипотетично млађим и оних које су из других српских крајева преузете, па мало или ни мало препеване, које, може бити, није хипотетични, безимени, народни певач створио – не барем онај у оном старинском, Вуковом, смислу. Али, можда, и у тој врсти приређивачеве искрености лежи још једна од вредности ове књиге. Јер, питање је отворено: хоће ли баш ова врста стваралаштва заснована на књижевној форми десетерачког двостиха, успети да опстане и у наредним деценијама, јер је, уверисмо се, и до дана данашњег опстала, или ће заједно са губитком постојбине и она да ишчезне? Утолико нам се, баш из ових потоњих разлога носталгије, и неутешног бола, ова збирка чини још значајнијом. Изазовнијом – подједнако.

Проф. др Бранислав Димићиријевић

Управном одбору Вукове задужбине
Београд

Част ми је поднети следећи извештај о другом издању збирке Милорада С. Кураиће *Народне јјесме из Кинеске крајине*, који ми је дат на рецензију.

Збирка садржи преко седам стотина бећараца, сакупљених са племенитом намером приређивача да подсећањем на за вичај бар донекле ублажи јаде својих супародника отераних са вековних огњишта. Као својеврсна антологија добија, међутим, и ширу вредност.

Чине је примери из првог издања (1991), обогаћени новим записима, посебно онима, већ објављеним у тешко доступном Бенковачком магазину бр. 1, које је приређивачу уступио њихов сакупљач Зоран Лакић. Збирци песама претходи предговор Наде Савановић (треба му променити наслов који гласи: Стопама Вука Стефановића Карадића – до трагедије српског народа, те би се готово могло помислiti да је праћење стопа Вукових Србе довело до пропasti): раније рецензије (једна је на крају збирке те би је требало прикључити осталим); следе уводне речи приређивача, изјаве захвал-

ности и списак казивача и помагача. Штета је што приређивач није навео од кога је коју песму чуо, без обзира што оне представљају општенародно добро, да ли је забележио док се пева, или је преузео из штампаног извора, штета је што нема речника мање познатих речи, и најзад, што песме не носе бројеве, чиме би се олакшала свака врста коментара о њима. Узор су му могли бити зборници Станка Опачића Ђанице. Збирка је, иначе, добро концептуална, и разноликошћу текстова веома привлачна за широк круг читалаца. Својом недовољном прецизношћу, онемогућује научне прилазе, које би вредношћу примера заслуживала.

Записи представљају читаво богатство. Уклапају се у досад непревазиђене анализе „бећарца“ Младена Лесковца. Показују, међутим, да је двостих, и уопште римована сажета песма престала бити карактеристична само за један крај, за једно поднебље, за једно расположење и за једно време, и да је постала готово основни начин усмене поетске комуникације. Превасходно лирска, девојачка и момачка, по свом исповедном изразу крајње искрена, она је махом песма ведрине и пркоса, путене, неуништиве жи-

вотне радости. Али управо зато што је животна, у њој почињу да се појављују и тамни тонови, тужење над личном и општенародном несрећом људи овога краја.

Неки од двостихова су готово криком исказан завет, последња жеља у изгнанству испуњеном само успоменама на родни крај (Када умрем, ил' цркнем од јада / на гробу ми напишите име Кина града); неки су резигнирани вапај (Лазарице, ти си ми далеко, / а Крајино ја те не дочеко!); неки, опет, гола чежња (Кад затворим очи обадвије, / видим Плавно село најмилије); у некима је, ипак, остало пркосне наде (Вратићу се, макар косе сједе/ на огњиште мога шукунђеда). Та својеврсна поносита везаност за завичај види се и у стиховима ранијег постанка, само што су ведри и распевани (Грло моје, звоно бенковачко, / познаје се да је дјевојачко; Орловицо, висока планино, / село Плавно моја постојбино); понекад представљају стиховану подругачицу, али и живописну етнопсихолошку слику (Ој Стрмицо, враг ти одњ'о стране, удаћу се у Пађене равне; Лако ти је познати Плавањца, / пуши лулу и гони магарца; Ево браће, ево Плавањца, / не боје се растови колаца).

По коментару, махом духовитом, често самохвалисавом или ругалачком, реће горком, који представља и посебан, сликовити социолошки пресек, песма може открити место и време извођења, понекад и свог настанка, варијантама назначити путеве својих сеоба (Цаба лоло гимназија твоја, / превари те неписменост моја; Мој се драги ухватио dame, / зато неће ни да гледа на ме; Моју малу преварила мода, / уска сукња, не може да хода; Стари момци, ајте у гаражу, / ће се старе олупине слажу; Мини сукња, мини шос, / код куће јој ћаћа бос; Ја у гори код мојије коза, / а мој драги авионе воза). Притом се мора додати да су старији примери мање колоквијални, да су им речи „одскок” за идеју, понекад сјајна метафора (У мог лоле ливада на гласу, / три је овце за уру попасу); да чине својствено, здраво, разгальјујуће абреаговање на материјалну немаштину као на статус који није вредан мрзовольје. Не случајно обиље варијаната на ову тему открива, за право, један општи ментални став, читав један етнопсихолошки поглед на свет (Мој се драги фали да ужива, / вређу стере, торбом се покрива; У мог драгог кућа на два спрата, / доље свињац, горе коко-

шињац; Киша пада, кукурузи расту, / биће проје за сватове моје).

Велики број примера представља познате формуле из дужих песама (Мој драгане кад у војску пођеш / немој моју капију да прођеш; Зелен ора' не зеленио се, / мој драгане не оженио се), уграђене изреке или фразеологизме којима се претходни или потоњи начињени стих прилагођава метрички и синтаксички (Мој драгане, мангупчино једна, / преко воде превешћу те жедна; Зуби моји два реда бисера, / Љуби драги то ти је вечера). Низ стихова обликован је према моделу познатих лирских песама (Да си драги биберово зрнце, / ја би тебе ставила на срце).

Неки од двостихова преузети су из штампаних збирки, истоветни или изменjeni (нпр. из Лесковчеве: Мој драгане, високи јаблане, / сави своје око мене гране), што све указује на начин „спјевавања”, процес градње песме.

Већина двостихова остаје верна својој основној љубавној тематици, смела, разиграна, ласцивна, помало безобзирна, често скривено или отворено еротска. Исповести из свакодневице исказане унапред као претња, или ретроспективно као искуство, пародично се обрачунају

са традиционалним веровањима и обичајима.

(Ђаво јесам, ћавола ћу наћи, / свекрва ће на баџу изаћи; И ја ћу се женит ове зиме / да се мама има свађат с киме), са патријархалном осјећајношћу и њеним забранама (Голуб гуче из дубоке јаме, / голубице би ли пошла за ме?) преобраћајући модел од кога полазе. Пркосно самозадовољство допуњава се објашњењем у живописној слици (Нисам лијепа, ал' сам умиљата, / па се момци нагазише блата; Кад сам малу код матере вара, / појо сам јој три пршути стара). Носиоци поступака у оваквим двостиховима очаравајући у својој смелој, хиперболисаној искрености, ослоњеној на изреке, као антиузори патријахалним јунацима (Мој је лола бараба, е нека, без барабе нема ни чоека!), говоре језиком распушног уживања у младости, у страсном задовољству самог тренутка битисања (Ја бараба, убио би оца, / камол' не би код цуре удовца). Колоквијални израз понекад засмета, нарочито када се у потпуности подреди рими ради риме, али када се у оголјеној структури обликује паралелизам по супротности у првом стиху преузет из „класичне“ љубавне поезије, а у

другом из жаргона, све се распрскава у хумор (Мој драгане, некадашњи ђуле, / а сада си нула испод нуле).

Наслањајући се на стару традицију римованог двостиха, и ведри и тужни беђарац је продужио да живи, али се увек наново ствара и ушавши у све домене људског живота опстао, не само као песма локалне реалности, него у успелим примерима, којих у Курачиној збирци има много, као општетљудски уметност речи.

Задовољство нам је да ово, друго издање *Народних јјесама из Кинеске крајине*, препоручимо за штампу.

С поштовањем

*Проф. др Нада
Милошевић-Ђорђевић¹⁸*

¹⁸ Сада је академик

„Туђа рака ледена је рака,
шумља земља никад није лака,
у даљини мучно ли се лешка,
шумљина је и мршвацу шешка”

*Јован Јовановић Змај
„Бранкова жеља”*

Ајде, мала, изабери што ти твоје срце
жели; ако нећеш никога,
молим лијепо, из кола.

А шта ће ти и тај старац?
Има уши к’о магарац.

Алај имам румена драгана,
румени се ко јагода рана.

Алај волим с киме не говорим,
и умрећу говорити нећу.
'Ајде драги, 'ајде ме заручи,
макар штогод жичетине скучи.

Алај волим кад је помалена,
ја је љубим, она до рамена.

Авионе, спусти се у долу,
да пољубим моју милу лолу.

Ајде, драги, ајде тамо лажи,
код мене ти лагати не важи.

Ајд' на пругу и ја и ти дико,
не би ли је саградио ико.

Ал' је лијепо видјети у мраку,
дјевојачке ципеле у зраку.

Ако мала волиш очи моје,
ти напусти родитеље своје.

Алај сам се најела колача,
из цепића Стевана Зарача.

Алај сам се наиграла кола,
док је моја синтерала лола.

Ајде, мали, што се правиш да си,
код мене си у најзадњој класи.

Алај волим у колу играти,
kad се дика до мене увати.

Ајде, драги, ајде се ожени,
додија си и селу и мени.

*Приређивач свира на свиралама (двојнице)
у Шаицу, на Светог Симефана, лећа Господњег
1997, и то у кући синовца Здравка.*

*На слици поред њега су: Мика Њиња, Боривој
Бошко, Владомир и Бошко „јуниор” Кураица,
иће Бранка и Стражиња Новаковић.
Фотографију је снимио мој синовац
Здравко Кураица из Шаица.*

6

Болуј, драги, боловат се мора,
и ја млада болујем од јада.

Бећар јесам, бећарска ми брада,
још да ми је бећаруша млада.

Бенковачко село у два реда,
из малена ко Москва изгледа.

Бећар јесам и бркове сучем,
тешко оној којој се привучем.

Буковицо, мој дебели 'ладе,
шта у теби младе цуре раде?

Београде, Авала те краси,
Далмацију море и таласи.

Бећар јесам, бећарски се шишам,
још се, бећар, оженио нисам.

Београде, граде мили,
у теби су момци фини,
а девојке као виле,
цијели свет су задивиле.

Бећар јесам и бећарићу се,
дође вријеме и оженићу се.

Буковицо, родни завичаје,
волим твоје старе обичаје.

Бећар јесам и бећар ми кажу,
нека кажу, видим да не лажу.

Ђ

Види Јове, види му капута,
све на кредит, рано моја љута.

Вино моје, покојнога тропа,
ја те пијем, а други те копа.

Вино моје, винило, ти си мене кињило,
и по блату ваљало, моју робу каљало.

Волио ме, па вели да није,
зато ми је, мајко, најжалије.

Волио ме, па вели да није,
шарене га уједале змије.

Вино пијем, ракија ми шкоди,
немам жене да ме кући води.

Видила сам драгана у гори,
овце пасе и зове ме за се.

Ведро небо, около облаци,
ће сте, цуре, покрепале мајци.

Волио ме, није ме занима,
ожени се, право је и има.

Весела сам, зашто не би била,
од драгана писмо сам добила.

Валај ми је и жао и криво,
други љуби што је моје било.

Варај, мали, варај оца свога,
нећеш мене, имена ми мога.

Везем капу младоме драгану,
за сто лира не би Талијану.

Вино пити, а не запјевати
– ко са цуром лећи, па заспати.

Вели ћаћа: „Ожени се, сине!”
„Неће жена једе грабовине.”

Видиће се на Светога Саву
ко ће коме откинути главу.

Волим Босну, у срцу ми Лика,
Далмацијо, љубави велика.

Варај, мали, дјевојке и жене,
само немој кад доведеш мене.

Вољела сам, и пустила крају.
сад ми срце живи ко у рају.

Видиће се на Светог Илију,
која цура има симпатију.

Велика је 'ладовина пала,
гђе смо јуче 'ладовали, луче.

Види мале, што се прави,
до јучер је ишла крави.

Види мале, што се дува
чарапа јој пунा бува.

Види мале, види цуре,
у џепу јој бота пуре.

Велебиту, не дај магли на се,
куда моје бијело стадо пасе.

Ведро небо, ће би, цуре, лего?
јање мило, лези ми у крило.

Велебиту, мојој малој кажи,
да ме више по теби не тражи.

Вози гара, возила бећара,
све од Срема до Равних котара.

Видиш, драги, ону звијезду горе,
толико те моје очи воле.

Волим, јање, твоје погледање,
Нег' у цркви попово читање.

Волила ме не волила, мајко,
синоћ ми је долазио Ранко.

Валај ми се богато намјера,
дви заове, четири дјевера.

Видио сам моје мале руво,
у ковчегу од прасета уво.

Вратићу се, макар косе сједе,
на огњиште мога шукунђеде.

Грло моје ограбало јако,
па не може пјевати никако.

Гукни, голе, да ти видим зубе,
јесу ли ти ко у моје љубе.

Голуб гуче из дубоке јаме:
„Голубице, би ли пошла за ме?”

Гора жути – одлазе регрутиса,
гора листа – одлазе заиста.

Голуб гуче да би воде пио,
а ја млађан све би се женио.

Гори лампа и у лампи гас,
дођи драги вечерас.

Голуб гуче да би воде пио,
а мој драги да би се женио.

Говори ми драги да смо своје,
ја дјевојка, а он јање моје.

Гарав лола, гаравуша и ја,
гарава нам цијела фамилија.

Грло моје, звоно бенковачко,
познаје се да је дјевојачко.

Грло моје, сунца бијеле зоре,
kad запјева, све бећаре зове.

Гарав лола заволио мене,
а за плавим моје срце вене.

Грло моје, што си ми замукло,
синоћ си ми ко тамбура тукло.

Мушки јевачка група „Српска Тромеђа“ из Книна, чији је оснивач и организатор гостодин Раде Машијаш из Сирмије код Книна, човјек који је, и поред тешке болести, дао неизмјерив дојринос очувању народног стваралаштва Книна, а посебно Тромеђе.

Пјевачи су (с десна на лијево): Драгољуб Ачилија из Ошона, Рајко Лалић и Милорад Пајић из Плавна, Рајко Радан из Ошона, Миле Савић из Плавна и Лазар Крнейа из Сирмије, те хармоникаши: Стево Ђево Коврија из Сирмије и Никола Ђони Маршић са Жагровића.

*Слику ми је дао Раде Машијаш
16. 2. 1997. године у Београду.*

Q

Далмацијо, да ти није мора,
не би знала оклен свиће зора.

Да си, драги, биберово зрнце,
ја би тебе ставила на срце.

Да знаш, драги, како срце боли,
Дош'о би ми да ти кућа гори.

Дођи, драги, дођи, јање моје,
па утјеши болно срце моје.

Дика дики свако вече дође,
мени моја кад година прође.

Дођи, драги, и синоћ си био,
под прозором цигар оставио.

Дође лола и његова сестра,
сестра прође, а лола се сврати,
'оће стару љубав да поврати,
а мене су научила браћа
да се стара љубав не повраћа.

Да сам бећар к'о што сам јединац,
све би цуре саћера у свињац.

Да сам нака ка шта ми говоре,
скочила би са брда у море.

Дођи драги у суботу вече,
бићу твоја ако мајка рече.

Дошо драги на прело да дрема,
сат на руци, а казальке нема.

Да сам знала да ћу бити оће,
пјевала би, да ми драги дође.

Дику дичи коса поврх чела,
мене младу два образа бјела.

Да ми није ради лоле мога,
не би села оставила мога.

Да је чаша флаша,
да је флаша буре,
да је буре море,
пио би до зоре.

Да сам знала да ћу за сељака,
купила би врећу опанака.
Дођи, моје са Отрића јање,
чекаћу те код врела Зрмање.

Дођи, драги, зашто доша' не би?
Да ј' у моди ја би дошла теби.

Дођи, лоло, нико знати неће,
сакрићу те у најљепше цвијеће.

Дви јабуке на једном огранку,
једна мени, једна моме ранку.

Другарице, што си невесела,
што сам твоје јање преотела?

Дошла ми је слика од војника,
Ал' је моја у цивилу дика.

Да м' је знати чија ћу се звати,
волила би него вечерати.

Другарица другарицу клела,
а ја моју за брата довела.

Другарице, скупа другујемо,
и за једним лолом тугујемо.

Док сам цура, држаћу се реда,
не бојим се ничији' погледа.

Дуга стаза куд мој драги база,
за два моја румена образа.

Дуга њива, кукурузи мали,
ја и драги за дан ископали.

Дођи, драги, још вечерас амо,
имам жељу да се поиграмо.

Дођи, драги, и доведи кога,
само немој брата рођенога.

Дођи, драги, и доведи брата,
остаће ми сестра неудата.

Дођи, драги, да будемо зај'но,
нешто ћемо говорити тајно.

Драги драгој на јабуци пише:
„Драга моја, не волим те више.”
Она њему отворено писмо:
„Никада се ни волили нисмо.”

Дођи, драги, бићу на бунару,
донеси ми шљива у шудару.

Фолклорна секција КУД-а „Бенковац”
из 1951. године.

Дијлар је Марко Лакић Марелија из Бенковач-
коћ Села код Бенковца, рођен 1907,
а умро 1983. године.

Ће је ова чаша стала,
дабогда јој капља пала.

Ћуро, ћуле, да ми даде нана,
Ћуро, ћуле твојом би се звала.

Ћаво јесам, ћавола ћу наћи,
свекрва ће на баџу изаћи.

Ћаволасту родила ме мајка,
Ћаволаста ја сам Буковчанка.

Ево браће испод Орловице,
ће не рађа мајка кукавице.

Ево браће, ево и другова,
кrv би дали један за другога.

Ево мене и колеге мога,
ајде, мала, пољуби једнога.

Ево, грма, ће смо, драги, стали,
једно другом јаде казивали.

Ено мога лоле, што га иде,
далеко га моје очи виде.

Ево браће ево Плавањаца,
не боје се растових колаца.

Ево сједох ја под јасен дрво
да ти пишем, драга, писмо прво.

Ево, драга, сад ми на ум паде
да опишем своје тешке јаде;
да опишем оно што ме боли,
нека чита онај ко ме воли.
Оде писмо преко кршне горе,
а ја оста', чекам одговоре.

Ево, има осамдесет љета,
још се Стево по Раздольу шета.

Ево мене, с' планине се свук'о,
имал' неко с ким би се потук'о?

Ево мене и мојега рође,
не бојим се да их девет дође.

Ж

Женићу се и ја ове зиме,
ове зиме, или догодине.

Женићу се, није мени преша,
чекам малу која буде љепша.

Женићу се, баш за збиљу,
kad mi баба отка биљу.

Жен' се, лоло, дозволу ти дајем,
ја сам млада, још се не удајем.

Жен' се драги, и мени је просто,
догодине ти удовац ост'о.

Жењем жито, ал не жењем траву,
дођи драги и дођерај краву.

Жњела жито удовица,
к њој долази Кураица.
Какво жито, удовица?
пир, јарица, Кураица.

Жењем жито, бацам руковети,
мој драгане, моја зановјети.

Жено – жељо, а дјевојко – тugo,
женићу се, неће проћи дugo.

3

Запјеваћу, па шта ми је стало,
цурлати није додијало.

Зеленија гора него трава,
љепша лола гарава нег' плава.

Запјеваћу у свакој минути
– шта добила она која шути?
Која шути и која се прави,
та је лоше среће у љубави.

За ким моје срце јадикује,
мила мајко – у Београду је.

Завади се ја и моје мило,
завади се сунце залазило.

Зашто, лоло, зашто очи твоје,
зашто прате коракове моје?

Златица ми у кромпире стигла,
ја је прашим, она ноге дигла.

Знаш ли, мала, да ја немам ништа,
као стари мачак крај огњишта.

Зелен орај, па се посавио,
о мој дико, што си уранио?

Уранио да обиђем поља,
па и тебе, гаравушо моја.

Запјевајте, моји бјели зуби,
ко је заспа нека се пробуди.

Залјуби се, мој драгане, у те,
као мала швера у минути.

Зашто, драги, зашто мијењаш боје,
kad te очи погледају моје?

Зора зори, мени срце зебе,
мој драгане, чекајући тебе.

Зашто, драги, зашто очи твоје,
маме мене од матере моје.

Звијездо Данка, пробуди ми ранка,
заспа зором, јадна ли му мајка.

Зуби моји, два реда бисера,
љуби, драги, то ти је вечера.

Зелен ора' па се пресавио,
мој драгане, што си поранио.
Поранио да обиђем поља,
а и тебе, драга душо моја.

Зелен ора' не зеленио се,
мој драгане, не оженио се.

Зелени се зелена ливада,
ће м' је драги долазио некада.

*Манастир Св. Архангела Михаила,
код Костајница (Буковица) ћодићао је српски цар
Душан 1350. године, као мираз сесири Јелени
која се удала за хрватског великаша
Младена Шубића.*

*Треба најласићи да је манастир Св. Архангела
Михаила ризница најстаријих и најљећиших
народних ношњи Книнске крајине, које су
срећом на вријеме склођене у Републику
Србију исједреће у суштица 1995. године.*

И ја ћу се женит' ове зиме
да се мама има свађат' с киме.

И синоћ сам на стојећи двије
у кафани попио ракије.

Изабрао тукац туку,
па јој прича своју муку.

Иш, пиле, преко плота
држ' се, мала, комшилука,
држ' се, мала, свог комшије,
удаћеш се прије.

И ја би се удала, ал' ме зове будала,
Нит' се како удати, ни будалу одбити.

Имам драгог, имам своје јаде,
ни с ким ми се састати не даде.

Ил' пјевала ил' плакала дико,
још ме није пољубио нико.

Идем селом, запињем у циглу,
мили Боже, колико сам дугачак.

Идем селом и носим бандеру,
вичу људи: „Ево нама струје!”

Имам драгог, име му је Миле,
секретар је цијеле омладине.

Имам драгог, име му је Марко,
за њ' би дала оба ока, мајко.

Иде ѡаво и котура буре,
купи жене које куде цуре.

Играле се рибе по столићу,
од момака ја најволим Мићу.

Имам малу на вр' мога села,
дању, ноћу, увјек је весела.

Имам свекра и свекрву праву,
два ѡевера и једину за'ву.

Имам кревет, имам ћебе,
још да ми је, мала, тебе.

Имам прстен, на руку ми неће.
док ме моје не заручи цвијеће.

Имам прстен од сувога злата,
на њему је лола усликата.

Имам прстен, али ми је тијесан,
вратићу га, заручена нијесам.

Имам прстен и на њему бројка,
да се знаде чија сам дјевојка.

Идем колу, макар не играла,
не би л' своју лолу угледала.

Иде мала низа село тужна,
сликала се па испала ружна.

Имам прстен и на њему слово,
то је слово име Јованово.

Ја са прела, мјесец преко гора,
ој, мјесече, оће л' брзо зора?

Ја са прела, куја лаје на ме';
марш' де, кујо, шта те брига за ме'.

Ја свог драгог познајем у мраку,
јер му клапће жица на опанку.

Ја сам своја саломио леђа
преносећи цуре преко међа.

Ја малена, сукњица шарена,
свака шара по три момка вара.

Ја малена, сукњица на коцке,
свака коцка у срце га боцка.

Ја у гори код мојије' коза,
а мој драги авионе воза.

Ја бараба, и био и проша,
нема цуре којој нисам доша.

Ја Плавањац, љубим личко дијете,
ја га љубим, Личани ми пријете.

Ја блејала као овца,
ако ошла за удовца.

Ја малена, лола мало већа,
волимо се година је трећа.

Јаој, моје љето двадесето,
мога лоле двадесет и пето.

Ја малена, од малене гране,
па ми моје не замјери јање.

Ја сам цура, име ми је Нада,
не варај ме, дечко, још сам млада.

Ја цурица, име ми је Пера,
чувам овце око Сарајева.

Ја цурица, име ми је Вера,
мој је лоло из сусједног села.

Ја цурица, име ми Љубица,
не вара ме свака кукавица.

Ја сам лоли нашла једну ману:
симпатичан није на дивану.

Ја на пругу, а драги у Рашу –
ко ће љубав спроводити нашу?

Јаој моје тридесет и двије!
Још се брале оженио није.

Ја прошета' крај Мораве
и угледа цуру малу.
Ја јој реко: „Ходи амо
да се боље упознамо.”
Она мени одговара:
„Још сам, драги, мала.”
„Кад си мала, нек те чува нана,
а ја одох дјевојкама.”
„Врат' се драги, то је шала,
сутра би се ја удала.”

Ја сам малу ујо за образе,
да јој друге лоле не долазе.

Ја сам моју малу контролира,
да је каква бараба не дира.

Ја бараба, вежем гаће жицом,
па ме зато зову пропалицом.

Ја сам мога оженио ћаћу,
још ћу ћеда – нека се приповједа.

Ја бараба, убио би оца,
Камол' не би код цуре удовца.

Ја малена, дики до шешира,
шешир баци, бићемо једнаци.

Ја Плавањка од главе до пете,
биовичко завело ме дјете.

Ја бараба, благо мојој мајци,
кроз чарапе виде ми се палци.

Ја бараба оца сиромаха,
муштерија младих дјевојака.

Ја бараба, немам земље бразде,
волим цуру највећега газде.

Ја малена, сједим код оваца,
дођи, драги, биће пољубаца.

Ја код коза, мала код јаради,
обадвоје на истој заради.

Ја на сајам више нећу доћи,
ко ме воли и кући ће доћи.

Ја у колу, коса ми се вије,
за драганом што крај мене није.

Ја у цркви не гледам у попа,
већ у момка танка и висока.

Ја малена, на мени гумаши,
ко ј' бараба, нека ме се маши.

Јао, јаде, што душмани раде,
оће мене с драгим да заваде.

Ја у колу, све дјевојке знајте,
до мога се лоле не ватајте.

Ја малена и мој мален ранко,
ја га волим, па што ћеш ми, мајко.

Ја и драги живимо у нади,
ко у гори голубови млади.

Ја малена као мали ђаво,
свађе ми је запјевати право.

Ја гарава, а гарав и лола,
неће ђаво него на ђавола.

Ја и драги под орасе сјели,
љубили се и орасе јели.

Ја јабука, а драги је грожђе,
оће грожђе до јабуке доће.

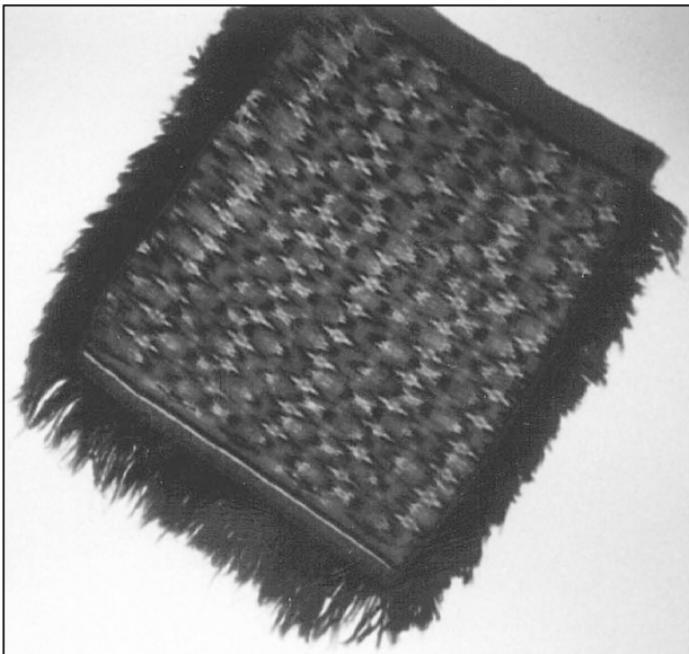
Ја гарава, моја лола плава,
обој' млади ко зелена трава.

Ја малена, лола мало већа,
волимо се година је трећа.

Ја малена, сукњица шарена,
свака шара по три момка вара.

Ја у колу међу јеле двије:
десна туђа, лијева моја није.

Једем шљиве слађи кикирики,
Ја од цура најволим Мики.

*На слици је прегача (кеџеља) коју је ошкала
на шари (разбоју) моја снаја Мика,
жена Бошка Кураице.*

*Иначе, прегача се налази у кући њеног сина а
мој синовица Здравка, а Мика живи у Шапцу,
у улици Далматинска 12.*

Снимак је урадио Здравко Кураица.

На слици је Турска каџа (шако смо је ми Плавањци звали) са остацима Туклеч града и у њозадини Плејарица и Кук орлов. Слику сам 1. јуна 1997. године у Баћајници добио од моје синовке Милке Димићијевић, кћерке Стане и Љубе Кураиће, моје снаје и браћа од суприја Милоша.

К

Коњска глава Уилицу звала;
„Уилице, црна кукавице”.

Кад у Лици запивају пивци,
мисле цуре да су Далматинци.

Који момак нема цигарете,
подајте му плетиво нек' плете.

Који момак пуши, тај ми је на души;
који момак пије, тај за мене није.

Кад се коси, да сам код косаца,
кад се купи, да сам код оваца.

Киша пада, кукурузи расту,
биће проје за сватове моје.

Ко не мог'о попити, не мога' се покрити,
ни себе, ни жене, ни дјеце крај себе.

Ко се када волио са киме,
увјек радо погледа за њиме.

Кад у коло – кано вила,
kad на посо – као гњила.

Кад погледам доље испод стране,
оклен драги намигује на ме.

Кад запјевам кроз зелену гору,
одјекује Биоград на мору.

Кад запјевам, село се разлијеже,
чује лоло кад на кревет лијеже.

Каже лоло да ме није звао,
ког је врага бијело писмо слао?!

Киша пада, зарђале шине,
моја дика тјера вагончине.

Киша роси, мене драги проси,
киша стала, ја се обећала.

Кад сам поша' у Орлић на прело,
у гађама нешто ми се сплело;
па сам доша' у Орлић на прело,
не би ли га нешто одапело.

Каже Ѯа: „Ожени се, сине!”
„Оhy, Ѯа, још ове године.”

Кад сам малу код матере вара,
пој'о сам јој три пршута стара.

Кад ја умрем, не зов' те ми попа,
члан партије нека ме закопа.

Кад се удам и пођем у дрва,
ја ћу задња, а свекрва прва.

Која цура танка, па се вије,
та је љућа од шарене змије.

Како ти је, стара лоло моја,
kad ме видиш, a ја нисам твоја?

Косо моја, нави ми се, нави,
да ми моје лице не гарави.

Кудила ме колегица лоли –
не зна, јадна, да он мене воли.

Ко по ноћи скита,
тај по дану дрема;
ко не воли лијепе жене,
тај памети нема.

Кући прело, већ је пола ноћи,
већ би могла милиција доћи.

Кад сам био чобан код оваца,
љубио сам цуре без новаца:
а кад преста ја чувати овце,
не дају се љубит ни за новце.

Кад нарасте коприва на мору,
ја ћу свога оставити лолу.

Ко љубује, убио га Боже,
без љубави живит се не може.

Кажи, драги, којо ј' цура твоја,
кога волиш, сиротињо моја.

Кад се сјетим, драги, ока твога,
зaborавим пола рода муга.

Кад се двоје воле из нејака,
не растави ни отац ни мајка.

Клело ми се мило јање моје,
да ме воли него очи своје.

Кад запјева свекар и невиста,
суво дрво мора да пролиста.

Кажи мала да ти нијеси моја,
не би ли ме волила још која.

Кад запјевам са групом бећара,
све се чује до Равних котара.

Коло игра, у колу драгане,
kad me видиш, не стиди се за ме.

Кад ја пјевам, мене драги слуша:
„Оно пјева моја гаравуша.”

Кад затворим очи обадвије,
видим Плавно, село најмилије.

Када умрем ил' цркнем од јада,
на гробу ми напишите име Книна града.

Личко Лешће, Оточац и Бриње;
мала моја, не заборави ме.

Лако ти је познати Плавањца:
пуши лулу и гони магарца.

Лоло моја, лолице, малешка,
јел' ти торба понијети тешка?

Личани су Бога преварили,
светом Петру ракију попили.

Лоло, моја, јабуко зелена,
да си зрела, ја би те појела.

Лијепе ли су по планини стазе,
што по њима млади момци газе.

Лика гоји коња и јунака,
Далмација лијепих дјевојака.

Лоло моја и лоло, лолице,
ко пролетни цвјетак љубичице.

Лоло моја, лоло школована,
ти школана, а ја неудана.

Лоло плава, сад ти је бадава,
гарави је долазио прије.

Лола моја три године млађа,
љубав нам је од шећера слађа.

Листај горо, листај Буковице,
жен' се лоло, црна кукавице.

Личке су ми додијале dame,
у бараку долазећи саме.

Лазарице, ти си ми далеко,
а Крајино, ја те не дочеко.

*Дејашај из буковичкој краја, Жегар.
Снимио Сава Зелић.*

*Моћив: Куће у којима се некад живјело, а преđ
е гзодус или боље речено највећег етничког
чишћења у Европи послије Другог свјетског
ратија из Крајине – стаје за спомену.*

Ту је и буковачки кар.

*Слику ми дао у Суботици 12. 2. 1997. Мирко
Милић син Ђипре.*

Љубав, драги, не стоји на грани,
нег' у срцу, на лијевој страни.

Љуби драги, само не уједи,
нагрижена јабука не вриједи.

Љубав ми не прекрати, нано,
то је сјеме које ниче само.

Љубичице, ја би тебе брала,
немам дике, којој би те дала.

Љубила сам, не знам ни кога сам,
ноћ је била, па нисам видјела.

Љубав тајна, то је дуготрајна,
откривена, за мало времена.

Љубио сам девет дјевојака:
три Проминке и шест Врпољанка,
три у селу и шест је у граду,
алај су ми намазале браду.

Љубав, нано, гоји како кога,
мене моја дотјера до гроба.

Љуби, драги, али пази како,
спуштај уста на моја полако.

Љуби драги, не жали ме младу.
ни моји ме не жале у раду.

Љубоваћу, па шта ћеш ми, нано,
мислиш, нано, да је мени рано.

Љуби, драги, мене, тебе ја ћу,
слатка моја надо, до кога ћу.

Љуби, драги, и цуре и жене,
немој само оставити мене.

Љуби, драги, мене дјевојчицу,
твој колега моју другарицу.

Љуби, драги, само не уједи,
биће рана, убиће ме нана,
– загрижена јабука не врједи.

Примјер неимарства Крајиника.

*На слици је Јородична кућа мој кума Гојка Голе
Алфиревића из Плавна код Книна у Чокановицу
на Јериферији Книна.*

*Слику ми је дао кум Јриликом моје посјете њему и његовима у Новој Пазови 3. 4. 1997. године,
гдје сада живе као проптерана лица.*

Мисли мала од букова пања:
„Ево, драгог, биће миловања!”

Мисли мала, кад се напитура,
да јој неће за вечеру пурा!

Моје мале очи на вр’ главе;
кад намигне, од земље ме дигне.

Ми смо браћа, ми смо и другови,
к’о јабука кад се расположи.

Мјесечина сијала – цура ноге гријала;
да не бјеше мјесечине, цркла би од зиме.

Мјесечина, то је лијепо вријеме
за бећара који нема жене.

Милицијо, пушке на рамена,
у потјеру, побјегла ми жена.

Мала моја, били ћела мога
пољубити брата рођенога?

Мени моја невјерница пише:
„Милораде, не волим те више”.

Мене драги на бонбоне мити,
па ме пита: „Оћеш моја бити?”
„Нећу драги ни за милионе,
а камоли за твоје бонбоне.”

Мој драгане, моја срећо свака,
дођи к мени, биће уштипака,
уштипци су печени на лоју,
дођи, драги, ј . . . мајку своју.

Мудро ли ме моја лола воли,
кад ко гледа, са мном не говори.

Мој драгане, преко кола приђи,
пољуби ме, па опет отиђи.

Мој драгане, моја разонодо,
зарасле су стазе куд' си од'о.

Мени веле да ја врачат' знадем
ће ј' руменог драгана имадем.

Мој драгане, што ме заборављаш,
ја ти пишем, а ти се не јављаш.

Мој драгане, кад у војску пођеш,
немој моју капију да прођеш.

Мила ми је Миланова нана,
по воли ми родила драгана.

Мој драгане, државно магаре,
држава те таре, а ја берем паре.

Мој драгане, кумом ћу те звати,
мање ће се народ осјећати.

Мила моја и премила драга,
прти своје и иди до врага.

Моја лола вели да ужива,
нит' се чешља нити се умива.

Мој, ујаче, појео вуњаче,
што не мог'о, и ја ти помого.

Мој, драгане, идеш на терене,
зато мораш оставити мене.

Муке ти је познати будалу,
зими шешир, а лјети шубару.

Мислиш, мили, да си ми једини?
Мој соколе, још ме четри воле.

Мала моја, кад те поведемо,
цијело село не би те отело.

Мјесто Плавно, ти ћеш остат' славно,
ту је било зборовање главно.

Мој драгане, мангупчино једна,
преко воде превешћу те жедна.

Мој, драгане, јабуко са гране,
брала би те, ал не смем од нане.

Мој, драгане, моја грудо леда,
ти у војсци, а ја код говеда.

Моје мале очи на вр' главе,
kad намигне, од земље ме дигне.

Мене моја свекрва не воли,
Туђа мајка, срце је не боли.

Мој је драги отиш'о, и доће,
нека народ говори шта хоће.

Мој се драги ухватио dame,
зато неће ни да гледа на ме.

Мој се драги по ливади шеће,
па ме зове да беремо цвијеће;
да беремо плаву љубичицу,
и да љуби мене дјевојчицу.

Мој драгане, куде ми те, куде,
ја ћу за те, па како ми буде.

Мој је драги погино и река
да га жалим од сад па до вијека.
жалила га девет годиница,
у љубави седам недјељица,
жалила га три године дана,
не би тако ни његова нана.

Мала моја, мој чупави јеже,
због тебе ме милиција веже.

Мала моја, високи јаблане,
јел' ти мјесец видио табане?

Мој се драги на ме наљутио,
јер ме младу није пољубио.

Моје мале очи на вр' главе,
ко у риће кад на зоб изиђе.

Мој драгане, вучија те таре,
продај ћађу, па купи магаре.

Мала моја ни тамо ни амо;
хтјела за два, па за ниједнога.

Милораде, купи ми сандале,
само пази да не буду мале!

Мала моја грицка карамеле,
а ја њене уснице румене.

Мене ћаћа оженити ћио,
на дан прије нег сам се родио.

Моја мала, и твој ћаћа луди,
kad год дођем, пршутом ме нуди.

Мала моја, неко ми те љуби,
по твом лицу познају се зуби.

Миздрак Петар Јебалица –
задња пошта Стрмица.

Мила мајко, на пругу ти нећу,
да ме младу у новине мећу.

Мала моја, слатки разговору,
дочекајмо на тромеђи зору.

Мени веле и мени веледе,
да ми моје очице не вреде.

Мени веле: „Неш’ се удат’, мала.”
Није важно, ја би цуровала.

Мој, драгане, кад за војску ниси,
мој невене, ниси ни за мене.

Мене моја свекрва не воли,
туђа мајка, срце је не боли.

Мој се драги фали да ј’ бараба,
кућу би му прескочила жаба.

Мој се драги фали да ужива,
врећу стере, торбом се покрива.

Мој се мали кочи ко штафета,
туђе гађе, ћађина јакета.

Моја лола ко винова лоза,
стројовођа путничкога воза.

Мој се драги у ауту воза,
мене младу остави код коза.

Мој драгане, моја ружко рана,
што успјеваш око Спасовдана?

Мене нана на сајам опрема,
ја на сајам, а драгана нема.

Мјесечина чекала ведрине,
а ја малу четири године.

Мој драгане, из другога села,
ја сам теби чарапе исплела
– лијепе, уске, за ноге мангупске.

Мој драгане, гараво чељаде,
бренуј косу, та ти не вальаде.

Мене ћаћа сјекирицом гура:
„Ајде, сине, на прело код цура!”

Мене ћаћа ударио коцом,
а ја њега купусом и лонцом;
ако ј’ мене колац ударио,
и њега је купус опржио.

Мала легла, оће да се пегла,
нема пегле док чича не легне.

Мислиш, секо, мислиш, душо
ће ја вако враголишем,
да за тобом ја уздишем.
Ја не држим ни у пети
да ћу тебе ја узети.

Мила мајко, спреми де ми торбу,
сад ја идем у крваву борбу.
Сад у борбу ја полазим
и зелено поље газим.
Нађе драгу ће уздише,
марамицом сузе брише.
Немој драга, немој тако,
ни мом срцу није лако.
Од љубави нема збора,
у борбу се ићи мора.
Ајде, драга, кажи роду
да се борим за слободу,
за слободу и за право,
наш народе, мудра главо.

Мала моја, нећељу ти младу,
што на мене ти дижеш пошаду?

Моја мала мршави ко јуне,
у Зрмању гонећи коруне.

Мини сукња, мини шос,
код куће јој ћаћа бос.

Моју малу Кураица пипо,
сад је не би за милион и по.

Мала моја, ти мени поручи,
ће ти леже од собице кључи.

Мој драгане, моја лоло стара,
немој да ме твоје око вара.

Мој драгане, слатки сладоледе,
лијепо ли ме твоје очи гледе.

Мој је лола бараба, е нека,
без барабе нема ни чоека.

Мила моја нема никог свога,
па се вије око срца муга.

Мој драгане, вјерни ћемо бити,
волимо се, а што ћемо крити.

Мене нана одгајила себи,
па ме не да, мој драгане, теби.

Моје очи на драгана лете,
сјетиле се љубави проклете.

Мигни драги и обрвом мани,
то су наши потајни дивани.

Мој драгане, љубав нам се сплела,
као бршљан и зелена јела.

Мој драгане, некадашњи ђуле,
а сада си нула испод нуле.

Мој драгане, овако се љуби,
прво лице, онда бијели зуби.

Мој је лоле оша учит школе,
нећу више ја чувати воле.

Мој драгане, једини у нане,
ја у тате, па ме не да за те.

Моја нана коловођа била,
остарила, мени оставила.

Мјесечино, сјаји, не одаји,
моја љубав стоји у потаји.

Марамица, на њој име моје,
меће драги у цепове своје.

Мој се драги у ауту воза,
а ја јадна у кршу код коза.

Мој драгане, нећу тебе клети,
само црне очи испале ти.

Моју малу преварила мода,
уска сукња, не море да ода.

Мала моја оће да се уда,
све спремила, само нема куда.

Мој драгане, моја ружо бијела,
стално те је моја мајка клела.

Мисли драги да је мени лако,
покрај кола стајати овако.

Мој драгане, војница те узе,
бил' те моје повратиле сузе.

Мој драгане, високи јаблане,
сави своје око мене гране.

Мајко моја, немој ми умрјети,
ко ће мене сироту узети.
Ја сирота и Бог ми је дао,
нијесам сама па ми није жао.

Мој драгане, и јопе драгане,
није љубав роса да се мане.

Мене нана на зло наговара,
да сам већа, да би ме удала.

Мој колега и годино стара,
ово ти је живот за бећара.

Мисли мала од кленова пања,
ево драгог, биће миловања.

Мој колега и мој рођаче,
утјеши ми малу да не плаче,
Утјеши је и припази на њу,
само немој спавати уза њу.

Мисли моја у селу будала,
да га волим, ја се наругала.

Мала моја нема предњи зуба,
kad me љуби, језиком ме буба.

Мени драги купио папуче,
да ми сунце у очи не туче.

Мјесечина упбра у гране,
ја од бора мислим да је лола.

Мала моја свога ћађу вежи,
kad ја дођем да на ме не режи.
О, мој драги, вежи и ти свога,
па нек' реже један на другога.

*Обрад Милић Рус из Жеђара код Обровца
(сада промјерано лице у Станишићу код
Сомбора) свира на једном од најстаријих
српских инструмената – диглама.*

*Обрад је вишесногуки побједник шакмичења
диглара на традиционалној смотри народног
стиваралаштва у Стормици код Книна што јесић
на промеђи Босне, Лике и Далмације.*

Раритет је – Обрад свира без мјешине.

*Мјешина служи за акумулатују ваздуха, што
Обрад усјјева специјалном техником удисања,
коју је наслиједио од својих вјековних предака
из Жеђара код Обровца.*

*Иначе, Обрад је аутор и извођач интересантног,
али и несвакидашњег кола која се зове:
„Ошино коло”.*

*Слику ми је дао Раде Машијаш
16. 2. 1997. г. у Београду.*

Ј

Немој, мала, рећи да си моја ,
не би ли ме вольела још која.

Немој, мала, да ти жао буде
kad' те моји сватови пробуде.

Низ Стрмицу вода тече;
Миздрак Јово пуле пече.

На прозору процвјетала лала,
дош'o драги, па дозива: „Мала!”

На Промини сијалице горе,
ту ми драги лумпује до зоре.

Ништа љепше ни милије нема,
kad сe момче по дјевојче спрема.

Немој, мала, да те зора вата,
к'о магаре око туђих врата.

Немој мала да те љубе дјеца,
чекај мене млада митральесца.

Нико не зна шта су муке тешке
док не дође из Крајине пјешке.

Не воли ме свекрва ни зава,
воли драги, њима је бадава.

Нисам лијепа, ал' сам умиљата,
па сe момци нагазише блата.

Немој, мала, немој, лутко моја,
да ме љубав изневјери твоја.

Нема ватре без сувије дрва,
ни љубави као што је прва.

Нема меда који се не врца,
ни цурице која нема срца.

Нисам трава да ми срце вене,
да ја волим ко не воли мене.

Није, дико, љубио ме нико,
него нана кад сам била мала.

Нисам, драги, велика ти фала,
ни са једним момком љубовала.

Нисам, драги, ружа насред поља,
да ме љубиш кад је теби вольја.

Нисам знала, горила ко свијећа,
да је љубав од памети већа.

Немам, драги, мира ни покоја,
док ме уста не пољубе твоја.

Нисам знала једине ми душе,
да се уста од љубави суше.

Нема оне купине зелене,
под којом се драги не спомене.

Неко пјева, а ја не знам ко је,
танко грло, то је јање моје.

Нећу цркви да се молим Богу,
већ да гледам на момцима робу.

Наша црква висока звоника,
из далека гледати је дика.

Немој, драги, бити љубоморан,
тебе волим, за другога морам.

*На слици су осијаци римског града Бурнума,
односно римског војног логора, који се налазе
код села Ивошевци, СО Книн.*

0

О, мој, куме, моје десно крило,
све ти здраво и весело било.

О, мој, из Стрмице Тоде,
мјесто вина, ми пијемо воде.

Орловицо, висока планино,
село Плавно, моја постојбино.

Ој, бећару, плете ти се ланац,
нек' се плете, није бећар дијете.

Ој, бећару, срце би ти дала
и још би те годину чекала.

О, мој, куме, што си ми задријема,
без тебе ми разговора нема.

Ој, мој, брале, ни мене ни тебе,
kad нас није ђе се љубе двије.

Од ракије кућа поскакује,
а од вина нема жена мира.

Ој, ракијо, рако, ја те волим јако,
а ти са мном рако у канал полако.

Ој, ракијо, ко те неби пио,
младе снаше ко не би љубио?

Ој, ракијо, мајко туберана,
лијечиш моја плућа подерана.

Отвор' прозор, цурице, малена,
ево мене, идем са терена.

Ој, гарава, да си гаравија,
била би ми на срцу милија.

Ој, Стеване, јабуко са гране,
брала би те, ал' не смем од нане.

Ове сам ја пјесме слага,
у огради, код мог' блага.

Ове сам ја пјесме скића,
у Раздольу, код бунарића.

Ој, цурице, која ћеш за мене,
имам руво од покојне жене.

Оде драги, оде пола рода.
оде драги, моја разонода.

Ој, Милане, једини у нане,
жив ти био, и мени си мио.

Од љубави није умро нико,
па нећемо ни ја ни ти, дико.

Очи моје и, драгане, твоје,
на растанку плачу обадвоје.

Ој, Стеване, високи јаблане,
да си нижи, био би ми ближи.

Оде драги, оде па дабоме,
ја се немам радовати коме.

Од ракије нема боље жене,
по три дана она љуља мене.

Ој, Невенка, кад би моја била,
моја би се жеља испунила.

Ој, војнице, три године дана,
оста моја драга неудана.

Ој, Стрмицо, враг ти одњо стране,
удаћу се у Пађене равне.

Ој, Илија, јабуко дивија,
да си зрела, ја би те појела.

Оћеш, мала, бити моја,
живјет ћеш ми ко госпоја.

Ој, Милане, отвори дућане,
да ја узмем прстен за вјенчање.

Ој, Милане, моја ружо бјела,
ће си да си вода те однијела.

Од бећара љуће гује нема,
нема, нема одавде до Срема.

Остави ме драги заручену,
ко у гори јелу насјечену.

Ој, дјевојко, моли родитеље,
ја ћу своје, нек' се спријатеље.

Ој, дјевојко, чарапа ти спала,
устегни је, рука ти отпала.

Ој, Стрмице у теби је лијепо,
само су ти дрва подалеко.

Ој, Плавањци, свуда се познате,
по пјевању и по јуришању.

Ој, Стрмице, село на ударцу,
ваше цуре јашу на магарцу.

Ој, Стрмице, село на врлети,
у теби су цуре без памети.

Ој, ћевојко, жута крушко,
права штета што ти ниси мушко.

О, мој куме, да га запјевамо,
одавно га запјевали нисмо,
него лани по светоме Сави,
ти потегни, а ја ћу повући,
да видимо хоће ли се мући.

Ој, Модрино, село на видику,
у теби сам заволио дику.

Ових наших буковичких села,
има цура свакојаких вела.

Ој, ливадо, бил' се косит' дала,
куд је мала сузе прољевала?

Оде драги и не рече: „Хвала”,
ће се нисам пољубити дала.

Ој, војничко дуплирано ћебе,
покри моје злато да не зебе.

Отон поље гоји јање моје,
село Плавно гоји га одавно.

Ој, Полачо, Велика и Мала,
у те не би, па се не удала.

Ој, Јоване, дајте им таблете,
биће касно да се опамете.

Ој, Јоване, лијепо име наше,
душмани се сви од тебе плаше.

Ој, чобане, укравашћу ти јање,
па бар с тобом ишла на вјенчање.

Ој, дјевојко, је ли, је ли,
коме плетеш прслук бјели?
плетем брату Милораду,
па га шаљем у бригаду.

Ова мала једе басе,
дебела је као прасе.

Овце моје, мирујте ми боље,
доћ' ће драги на широко поље.

Овце моје, сад сам чобаница,
догодине драгом вјереница.

Ој, бећару, срце би ти дала,
да ми није кварити њедара.

Она звијезда што у зору гране,
то је моја и твоја, драгане.

Овај прстен што ми је на руци,
дао ми га лола у јабуци.

Ој сељани, ви сте ми душмани,
осим Бога и драгана мoga.

Ој, Бенковче, рушевино стара,
у теби је живот за бећара.

Ој ти Куло, враг ти одњо доле,
осим цркве светога Николе.

Очи моје, варалице моје,
све варајте, љубит' се не дајте.

Ој, војничко дуплирано ћебе,
покри мога драгог да не зебе.

Ој, војнице, пола рода мога,
у теб' имам брата рођенога.

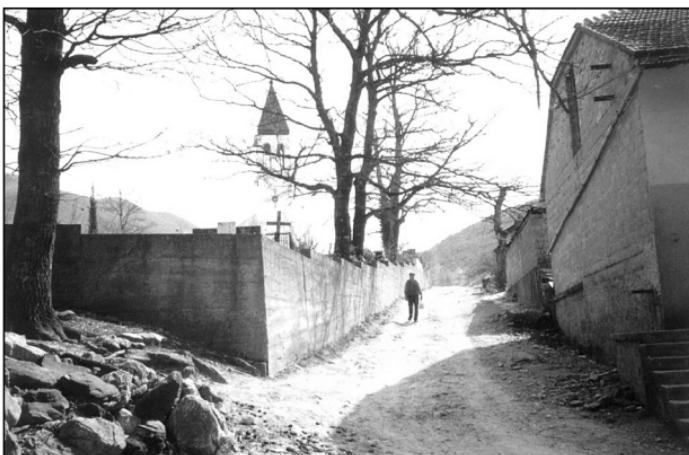
Ој, Карине, моје село бијело,
у теби сам одгоила тијело.

Очи моје, граорасте боје,
оће Миле да буду његове.

Огледало висило о греди,
лоло моја, лијепо се уреди.

Оће, оће, и мој драги доће,
kad вечера и kad се доћера.

Оп ћушке, ћушке, ћушке,
легла мала потрбушке;
легла мала, па се вальа,
не може да спава.

*Поглед на мјесно гробље и цркву Св. Георгија
у Плавну.*

*У првом љлану, на самом углу гробља
је њородична гробница Јиређивача.*

Пјевај, пјевај нек' се ори,
нек' душмана срце боли.

Пита мала: „Одакле си побро?”
Ја из Плавна запамтићеш добро.

Пјевај, пјевче, тјерај кући прелце,
да не преле све до зоре бијеле.

Пишем писмо на кревету моме,
па га шаљем у војску драгоме.

Први откос – зеленика трава;
други откос – два бонбона плава;
трћи откос – зелена режета;
мила мајко, добила си зета.

Пјеват' оћу, а радити морам,
не да драги да се више лолам.

Падај, кишо, ал' немој по путу,
мој је драги у новом капуту.

Пишем писмо, оловка ми шеће,
волим драгог, а он мене неће.

Пјеват' хоћу, а да шта ћу,
kad сам синоћ, и сада ћу.

Пјевај, пјевај, ори, ори,
па ме младу разговори.

Питају ме ће ми драги ради,
чува овце двоје магаради.

Питали ме: „Шта ти је око врата?”
„Бисер лаган, купио ми драган.”

Питају ме: „Одакле си секо?”
„Из Тишковца, то није далеко.”

Пишем писмо, оловка ми шеће,
десна руко, поздрави ми цвијеће.

Прешао сам превјес превију
и стигао у Стрмицу;
ту сам брале на сијелу
нашао дјевојчицу.

Плетем, везем и чарапе шарам,
са својим се стадом разговарам.
„Стадо моје, само ћеш остати,
моји су ме ријешили удати.”

Пити, пити, пити Ѯу,
кад нестане, ићи Ѯу;
кад нестане, кад нестане,
ја Ѯу из кафане, ја Ѯу из кафане.

Продај мали и краву и теле,
па ми купи ципелице бјеле.

Пјевај, моје грло гласовито,
к'о у љето јуне баковито.

Пјевај, брате, ти се небој виле,
јер су виле Србе одгојиле.

Пјева пјевац у зору на поду,
свекрва ми замјерила ходу,
а ја њози и њезину роду;
она мени и моме гендару,
а ја њеном тору и амбару;
она мени и моме перчину,
а ја њеном баш једином сину.

Пјевај, побро, бећарино стара,
самар ти се прави код Дрвара.

Пјевај, коле, пјевај, колегино,
пјевај, моја стара бећарино.

Пјевај грло, па нек' одјекује,
далеко је драги, па нек' чује.

Прело прели, мога лоле нема,
ил' га боли или другу воли?

Пијан јесам и не видим леђа,
тешко оном ко ме буде вређа.

Пијем вино – то је моје пиће,
грлим, љубим, развијам мишиће.

Пјевала би, ал' немам дозволе,
дозвола ми остало код лоле.

Прођи, драги, покрај куће моје,
и задипли, ја, ћу знати ко је.

Пјевала би, ал не знам пјесама,
док не чујем коју од чобана.

Пјесме моје у шкатули стоје,
kad запјевам, саме ми се броје.

Плаве очи сада су модерне,
али нису у љубави вјерне.

Посадићу ред зелени бора
од мојега до лолина двора.

Пиши, драги, ти не жали карте,
нека моје срце знаде за те.

Пјесме моје у шкатули стоје,
kad и' пјевам, саме ми се броје.

Иако Дивосело код Госића је претворијално не припада Кинеској крајини, ипак сам одлучио да ову слику уврситим у књигу. И то из велике захвалности и поштовања према красном и љеменијом човјеку Андраш Вербасију из Бачке Тополе, који је душом и срцем везан за Дивосело родно мјесто његовој Ликоји (иако Вербаси из милошиће зове своја Јашанца Стјеву Рибара).

Иначе, Стјево живи као пензионер у Београду. Вјерујем да књиџа са овом slikom неће изгубити на вриједносности. Надропитив.

Слику сам добио 21. 2. 1997. године у Бачкој Тополи од Зорана Мишћевића.

Реци мала ил' оћеш ил' нећеш,
да бараба не долази цаба.

Роди, мајко, још једнога сина,
милиција нека нема мира.

Роди, мајко, још једног к'о мене,
да од људи отимамо жене.

Расти, ружо, у голу камену,
лијепо те је видјети румену.

Расте јаблан поред Бутижнице,
најљепше су цуре из Стрмице.

Расти, ружо, румена и плава,
на кушину ће мој драги спава.

C

Сви бећари жене оћерали,
моја дама побјегла и сама.

Синоћ сам се преварио у мраку,
мјесто цуре пољубио баку.

Срце моје ћепа се на двоје,
пона мени, пона ко ме жели.

Сјећаш ли се, драги, оних доба,
kad се река: „Моја си до гроба”.

Свекрва ме моја не бегена,
и она је силом доведена.

Свекрвице, ако сам ти лоша,
куни сина што је мени доша'.

Свекрвице, нашла сам ти згоду,
дубок бунар и ледену воду.

Свекрвице, лијепо се приреди,
kad ја дођем, висићеш о греди.

Свекрвице, буди за ме добра,
стераћу ти постельју до гроба;
стераћу ти са купине гране,
ти си мени налазила мане.

Сиђи, Боже, да ти видим леђа,
јесу л' твоја грбава к'о моја.

Село Плавно, не знало се за те,
драги пош'о, душмани га врате.

Сејо моја, ти не варај момка,
убиће те муња из облака.

Срце боли, не боли за наном,
већ за мојим вольеним драганом.

Стари момци, ајте у гаражу,
ће се старе аутине слажу.

Стара лоло – оistarјело ћебе,
имам другог, више нећу тебе.

Све су секе у нећељу лијепе,
kad се свуку, ко да ћубар вуку.

Срце моје у јаду се купа,
већ три дана не чујем да лупа.

Сједила сам, сједила у доли
и изvezла марамицу лоли.
Прође лоло и не рече хвала
што се нисам пољубити дала.

Стан'те, овце, пролазе звонари,
стани мала, па са мном дивани.

Ситна киша падала по бријегу,
ја заволи дикина колегу.

Све би редом напојила једном,
а лолу би шећером и медом.

Сунце сија по зеленој трави,
а ти мени причаш о љубави.
То ти драги заборавит' неће
док се сунце око неба креће.

Село Плавно, ти си мјесто фино,
љепша вода него наше вино.

Све младиће волим подједнако,
јер не знадем који ми је ранко.

Село Плавно, великог си чуда,
храбре борце развило си свуда.

Синоћ ми се један момак хвали,
да је жито родило ко лани:
сва му слама у по вреће стала,
а пшеницу кокош позобала.

Сликали се ја и моја дика,
у Кистању поред споменика.

Сељак јесам и поштено живим,
правим луле и камише шиљим.

Село Плавно, село најмилије,
ти си понос цијеле Далмације.

Село Плавно, у теби је лијепо,
само ти је станица далеко.

„Буковичка свадба”
Снимљено на смотри Буковичког фолклора:
„Шарени караван”
1990. године у Кисићањама код Книна
Фотографију је снимио Јован Ракић

Све сам до сад ја мислио
да се не би ни женио,
а сад ођу да се женим,
ођу живот да промјеним.

Свекрвице, подигни се рано,
остало је суђе неопрано.

Свађала се варњача и пура,
једна другу по брунзину гура.

Светом Петру евала и вала,
код њега ме мајка не копала.

Сјет' се, мала, на наше весеље,
убило те из неба камење.

Село Плавно, у теби сам рођен,
једва чекам да у тебе дођем.

Свеквице, мирис од љубице,
син ти вене кад не види мене.

Свеквице, ко рођена мајко,
пише ли ти из армије ранко?

Секрва ми боља него ико,
истуче ме кад не види нико.

Секрва ми боља него мајка,
kad је ручак истјера ме ванка.

Село Плавно, алај си у кругу,
још да имаш жељезничку пругу.

Село, Плавно та долина твоја,
ту је кућа лолина и моја.

Сирома сам, сирома сам,
– то је моја грешка,
сиротињо, Бог те, ј. . .
и њему си тешка.

Све сам стазе и гаје обаша,
док сам малу код оваца наша.

Свирај, драги, ти у дипле своје,
нећеш боље него грло моје.

Срце моје, ако ти је тијесно,
с лијеве стране пређи ми на десно.

Срце моје, једна мала сала,
ће мој лоло дањује и спава.

Село мало, ал' ћакулаво,
зато сам ти неудана, нано.

Свака цура за се момка бира,
ја онога што у колу свира.

Свадили се ја и моје драго,
пред Јовању, чувајући благо.

Синоћ сам се љубила с бећаром,
прогори ми травежу цигаром.

Свиђа ми се та марама твоја,
мислим, мала, да ћеш бити моја.

Сува крува и пуре ледене,
с тим је мајка одранила мене.

Сјај, мјесече, ал' немој на брегу,
већ у доли ће се двоје воли.

Свекрвице, вежи свога сина,
веж' га са мном да не иде за мном.

Свака цура има душманина,
а ја триста, не могу ми ништа.
Душмани ми сваке јаде раде,
оће мене с драгим да заваде.

Свекрвице, ако сам ти лоша,
куни сина кад је за мном поша.

Свекрвице, јеси ли ми љута,
ако јеси, склони ми се с пута.

Село моје, село на ударцу,
ево драгог, иде на магарцу.

Свекрва ме на вечеру звала,
нећу фала, ја сам вечерала.

Три четри сам преварила бене,
није важно што је један мене.

Три четри сам преварила момка,
сјајна звјездо, буди ми за свједока.

Тешко своме без својега,
а још теже кад се с рђом свеже.

Тешко мени и мојем капуту,
ваљајућ' се цурама по путу.

Три сам дана кукурузе брала,
и најљепшу кикљу подерала.

Три имена на мом срцу леже,
Стево име, то ми је најтеже.

Три су ми се имена допала:
Стево, Бранко, Здравко ми је ранко.

Тешко долу ће се вода сљева,
а још теже ко родбине нема.

Три ми ноге направио ћаћа:
двије исте, једна мало краћа.

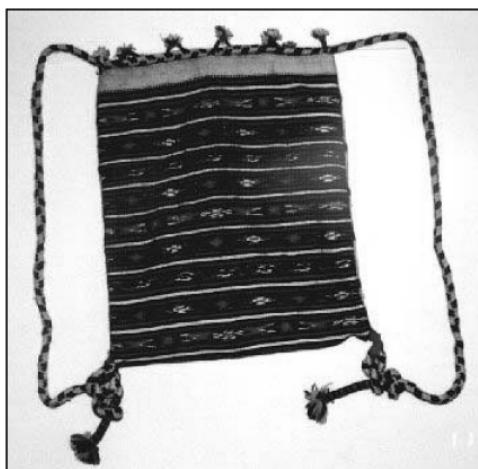
Туго моја, пређи на другога,
само немој на драгана мога.

Травежа ми дужа од вуштана,
ово ми је куповала нана.
Док су ми је куповала браћа,
била ми је од вуштана краћа.

Ћ

Ђапани ме, Боже, ко шиљеже,
па ме баци ће цурице леже.

Ђакулајте и цуре и жене,
неће лола оставити мене.

Торбу је ојкала на Јари (разбоју) моја Јок.
старина Милка Мика Кураица, која на Јутију без
повраћка у Бања Луци 11. 8. 2005. године
исујуши своју блажену душу. Слику ми је на Дан
жена дао њен син, а мој браћ од суприја
Љубомир, код његове бабе, а моје пријатељише,
красне жене Драгиће Малеш.

Удовице, склони ми се с пута,
да с' не дотичем твојега скута.

Учи, мали, школе и занате,
ја ћу течај, па ћу поћи за те.

Удала би се, да ми није жао,
напустити дјевојачко право.

Удаћу се и покајаћу се,
да су повраци ко покајци,
свака би се повратила мајци.

Удала се – не удала, мајко,
сваком смећу под команду нећу.

Удаћу се и ја ове зиме,
да се имам забављати с киме.

У мог лоле ливада на гласу,
три је овце за уру попасу.

У мог драгог кућа од два спрата:
долье свињац, горе кокошињац.

Умри, Боже, да ти узмем кључе,
да се ћоко до раја довуче.

У мог лоле велика имања:
винограда седам-осам пања.

У мог лоле финога одијела,
зелен цемпер, а кошуља бјела.

Удаћу се, има и времена,
боље бити цура него жена.

У мог ћаће девет дјеце има,
ја најмлађа бараба у њима.

У мог ћаће шест синова има,
ја највећи мангуп међу њима.

У срцу ми Динара планина,
ја сам жељан из букаре вина.

У мог свекра велико је стање,
три су сина, то му је имање.

Удаћу се, а у Карин нећу,
три штације даље Далмације.

У свекрве три се сина гоје,
и четврто, мило јање моје.

У мале ми ноге ка у зеца,
вала Богу, биће брза дјеца.

*Унућрашињосиј млина (воденице) у Радљевицу
код Книна.*

*Млин је својина Ђок. Цвије Тинћора.
Ову, као и слике на сlijepiciма 166 и 188
снимио је мој пријатељ Стасоје Крунић
из Београда приликом његовој боравка
у мом родном Плавну 1990. године.*

Х

Хтио сам се женити, па нећу,
немам воље, овако је боље.

*Плакета Досићеј Обрадовић коју је израдио
Иван Мештровић.*

Досићеј Обрадовић, књижевник и народни пропретар, најумнији Србин свога времена, највећи српски просвјетитељ 18. вијека, боравио је и дјеловао у Кину и околним мјестима са прекидима од 1761. до 1770. године, када је у пролеће из Плавна отишао у Скрадин.

У Плавну је априла 1770. године, са грчког почео да преводи „Христофије”.

У Далматинском Косову на молбу кћерке Јоана Аврама Симића – Јелене написао је прву српску

књиぐ на народном језику „Буквицу”. На сїошту годишњицу Доситејеве смрти, 1911. године, намјера је била да се у часн Доситеја изгради монументални споменик. Иван Мештровић је израдио у Венецији само ову плакету.

На аверсу је глава Доситеја, и текст
„ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ
СРПСКО-ХРВАЦКИ ПРОСВЈЕТИТЕЉ”.
На реверсу је лик жене, која доји двоје деце.
У мом родном Плавну био је 1769. и 1770.
године, где је завршио „Ижицу” односно
„Другу Буквицу”. Моја генерација је ошточела,
на рушевинама сјаљене О. Ш. „Доситеј
Обрадовић” Плавно (изгорјела 24/25. 12. 1972.
године) изградњу Спомен-дома „Доситеј

*Обрадовић” Плавно, али нас је рат у томе
сиречио.*

*О томе свједочи и првијесак „Плавна” који је
израдио приређивач ове књиге у 50.000
примјерака. На људској помоћи при изради ових
првијесака више нега захваљујем мом комишији
Ђури Грубор Јок. Танасије.*

Буро живи и ради у Београду.

*На лицу је Доситејев лик са штекстом
„Дигни онога који је Јао, сви можемо Јасић”.*

Баш шако. „Алал вјера, ћеде Доситеј”!!!

*На наличју је слика изгорјеле школе,
здје је приређивач завршио основну школу.*

Цурин прозор потопила вода
ће је било долазити згода.

Црне очи родила ми нана,
а обрве ја гаравим сама.

Црне су ми обрве и очи,
оће драгом срце да искочи.

Цура јесам, за удају нијесам,
ко се јави, добиће по глави.

Црна коса покрила ми чело,
да не вене моје лице бјело.

Црне очи најљепше су боје,
то ј' у мене и у дике моје.

Цјела вика да се жени дика,
да ј' мој био, не би се женио.

Цуруј, цуро, док си код матере,
неш код мене, траве ми зелене.

Цура Ружа осталла без мужа,
ја без жене, држ' се, Ружо, мене.

Црна ока у једнога момка,
мили Боже, да ме запаст' може.

Цуроваћу, што ме брига, нано,
цуровање – то је уживање.

Црне очи – летрике у ноћи,
а зелене љубиле су мене.

Цура ја сам, за удају нијесам,
ко се жени, нек' не иде мени.

Црне очи сада су у моди,
плаве очи мени мајка роди.

*Каракашериски камени надгробни споменици
у мјесном гробљу у Плавну код цркве
Св. Георгија*

У

Чаше, флаше – то су секе наше,
а биртије, то су гимназије.

Чувам овце у ливади сама,
никог нема од наших чобана.

Чувам овце и сједим у 'ладу,
и студирам коме да ме даду.

Чувај, мали, волове не губи,
ја ћу лице да други не љуби.

Чувам овце, па их погубила,
идем кући, па би се убила.

Чувам благо, ја и моје драго,
драги плаћа ко ми овце враћа.

Чувам овце, имам их педесет,
kad се удам, одагнаћу десет.

Чувала сам материне овце,
па ми не да за ципеле новце.
Да ја знадем које су овце моје,
не бих, мајко, ја чувала твоје.

Чекала те, драги, и чекала,
тебе нема, па се ја удала.

Чујем, мала, не воле ме твоји,
ни теби се не радују моји.

Чувам овце на ливади сама,
никог нема од мојих чобана.

Дођи, драги, и прескочи жицу,
па пољуби мене чобаницу.

Четири сам подера капута,
правећ кревет цурама крај пута.

*Црква Светог Георгија (Бурђа) у Плавну код
Книна, обновљена 1618. године и осниваци
записане осмогодишње основне школе „Доситеј
Обрадовић“ у Плавну. Школа је изгорјела
24/25. децембра 1972. године.*

*Слику је снимио мој пријатељ Стасоје Пајо
Крунић, архитектица из Београда, приликом
његове посјете Плавну 1990. године са проф.
др Браниславом Димитријевићем ради изградње
Стамен-дома „Доситеј Обрадовић“ Плавно.*

У

Цаба лоло гимназија твоја,
превари те неписменост моја.

*Споменик уситаничкој Јушици од 27. јула 1941.
године на Рашићелама (дио села Плавна) – на
самој промеђи Босне, Лике и Далмације.
На слици су с лијева на десно: Илија Оћачић
шок. Ђурице, његов син Ђорђе и супруга Дара,
ште војник Жељко Радујко шок. Блаѓоја.
Слику сам добио од именованог Илије
1. марта 1997. године у Великом Мокром Луѓу
код Београда.*

Што ћу Боже што сам љубоморан,
ће год која, рад би да је моја.

Што си, мала, тако рано легла?
до зоре би пилиће излегла!

Шта ће село кад' нестане мене?
о коме ће ћакулати жене?

Шарај, варај, мој премили лоле,
шарај, варај, кад те цуре воле.

Што ћеш, Боже, од мене сироте,
земље немам, намјештај не спремам.

Што у пјесми пјевати се мора,
кога врећа, нек окрене леђа.

Што си мали посавио главу,
ко магаре када пасе траву.

Што је ово пролистала гора,
kad у јесен отпадати мора?

Шта ће нама барабама кућа,
kad је наша кућа путујућа.

Шамац – пруго, је л' ти више доста,
моје село без момака оста.

Швикни, лоло, кад пођеш у коло,
јање медно, па ћемо заједно.

Што си, мала, мршава ко грана?
Ил' се љубиш ил ти слаба храна!

*Народна ношња из Кинеске крајине (чланови
КУД „Голубић“ из Голубића код Книна).*

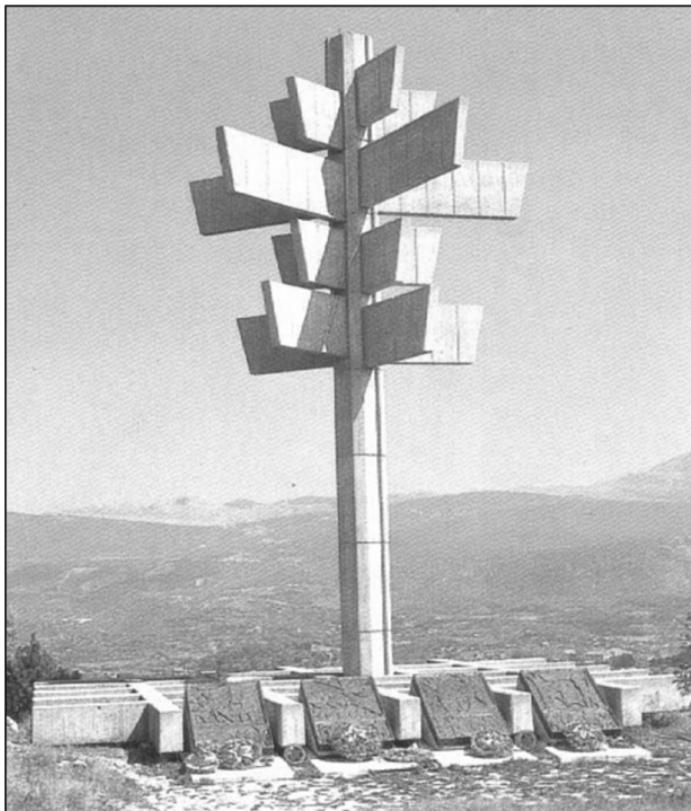
*КУД „Голубић“ је са изворним Голубићким
колом освојио много признања на шакмичењима
(смотрама фолклора) широм бивше СФРЈ.
Слику ми је дао Раде Машијаш 16. 2. 1997. г.
у Београду.*

У књизи „Книн и ТВИК”, РО ТВИК Творница вијака Книн, Книн, 1986. године, коју сам посудио 10. маја 1997. године у Београду од мог рођака Николе сина Илије Кесића из Голубића код Книна о народној ношњи Книнске крајине дословце пише: „Град Книн није формирао своју властиту ношњу. Од друге половине 19. столећа у граду се развија трговачки слој што се манифестира и на облачење становништва. На осталим подручјима Книнске крајине развила се богата народна ношња, са карактеристичним обиљежјима готово сваког села.

Мушка народна ношња се састоји од платнене кошуље, равно кројене до бокова, дугих рукава са крутим оковратником. Хлаче – беневреке – израђене су од модрог сукна, уско кројених ногавица. Крожет – прслук без рукава, од модрог домаћег сукна, носи се изнад кошуље. Украшен је разнобојним везом, а копча се сребрним филигранским дугмадима – пуцатима. Јечерма, прслук од црвене и модре чоје облачи се у свечане згоде. Богато је украшен токама, сребрним украсом попут оклопа. Због велике материјалне вриједности јечерму су посједовале имућније обитељи. Гуњац, аљак, капутић са рукавима од црног домаћег сукна облачи се поврх јечерме. Украшен је црвеном чојом и свиленим ресама. Око паса мушкарци су носили вунени појас украшен везаном грађом и истригама, или пањијачу, кожнати појас, у који је било задјено оружје. На глави су носили црвену капу, личку или проминску. Осим ових дијелова народне ношње мушкарци су зими носили кабан, дугачки огртач с капуљачом од црног домаћег сукна. Кабан је имао рукаве који се не облаче.

Женска народна ношња Кинеске крајине са-
стојала се од кошуље од платна, типа тунике, ши-
роких рукава и везене на прсима, овратнику и ру-
бу рукава – разнобојним везом. Око струка се но-
сила тканица, каница, вунени појас украшен гра-
ђом и илицима. Прегача је ткана у геометријским
узорцима и украшена на рубовима дужим тамним
вуненим ресама. Садак, сукнени хаљетак, досеже
до бокова, модре је боје а облаци се љети на ко-
шуљу или зими на хаљину. Аљина је од домаћег
сукна, а облацила се зими преко кошуље. Ђево-
јачка аљина је бијела, а удатих жена модра или
црна. Ђевојка је на глави носила црвену капчу, а
удате жене бошчу, четвртасту бијелу мараму пре-
савијену на двоје. Важну компоненту женске но-
шње, посебно у свечаним приликама, је накит,
углавном сребрни новац, који су сачињавали та-
лири Марије Терезије, цванцике, круне, крижари
и др. Од новаца су се правили ћердани, огрлице,
који су у имућних дјевојака прерастали у прегачу
дужине од врата до руба одјеће. Ђердан је осигу-
равао удају, те је играо велику улогу у животу дје-
војке. Новцем су се китиле дјевојачке и мушке
црвенкапе. Носили су се и китњаци, уплетњаци,
привесци за плетенице, састављени од новца, или-
ка и по којег напрстка.

Мушка и женска обућа израђена је од неко-
лико слојева плетених вунених чарапа лијепо
украшених грађом. На ногама су обувани опанци,
опуташи, домаће израде од нештављене говеђе
коже и усукане опуте. Уз вунену обућу опанци су
најудобнија обућа за кршевито тло. Данас се жи-
вописна народна ношња Кинеске крајине може
видјети само у изузетним приликама, на сеоским
свадбама или другим свечаностима”.

У утврдак, 17. септембра 1996. године усташка ХДЗ власн срушила је на брду Спас, изнад Книна, овај споменик ослободиоцима Книна.

Споменик ослободиоцима Книна, један од највећих у Хрватској, подигнути је 1969. године. Био је висок 25 метара, а израђен од армираног бетона. Још само да кажемо да је битка за ослобођење Книна трајала од 25. новембра до 3. децембра 1944. године.

КАЗИВАЧИ ПЈЕСАМА

1. Рајко пок. Обрада Мажибрада из Кистања код Книна,
2. Јово пок. Боже Алфиревић „Турчин“ из Плавна код Книна,
3. Моја сестра Анђа Кураица из Плавна код Книна,
4. Мој пок. отац Стеван Кураица из Плавна код Книна,
5. Никола – Нине Ђурица из Стрмице код Книна,
6. Ковиљка Алфиревић жена Мирка из Плавна код Книна,
7. Моја мајка Симеуна Кураица из Плавна код Книна,
8. Пок. Даница Опачић жена Миће пок. „Ковача“ из Плавна код Книна,
9. Милан Опачић син Миће пок. „Ковача“ из Плавна код Книна,
10. Пок. Радивој Колунџић из Модрина Села код Книна,
11. Драган Траживук из Кистања код Книна,
12. Сава Радуловић из Полаче код Книна,
13. Никола Шијан из Прљева код Грачаца,
14. Марија – Марица Медош рођ. Дубајић из Плавна код Книна,

14. Јован – Јованица Ђурић из Плавна код Книна,
15. Пок. Милан – Мићо Кураица из Плавна код Книна,
16. Душан Алфиревић – Ловре из Плавна код Книна,
17. Раде Матијаш из Стрмице код Книна,
18. Раде Мильевић из Доњег Радљевца код Книна,
19. Ђуро – Ђукан Русић из Плавна код Книна,
20. Пок. Адђелија – Ђека Русић из Плавна код Книна,
21. Драган Бјелинић из Плавна код Книна,
22. Радован Русић Гароња из Плавна код Книна,
23. Миливој Русић Пекић Пљус из Плавна код Книна,
24. Драгољуб Русић Марио из Плавна код Книна,
25. Неда Радић из Радучића код Книна,
26. Сава – Сако Колунџић из Модрина села код Книна,
27. Петар Груловић из Кистања код Книна,
28. Нада Ђурић кћер Бепе из Плавна код Книна и
29. Сава Цвијановић пок. Мирка из Плавна код Книна.

РЈЕЧНИК МАЊЕ ПОЗНАТИХ РИЈЕЧИ И ИЗРАЗА

А

АМО – овамо

Б

БАДАВА – џабе, бесплатно

БАЗАТИ – скитати, бесцјильно лутати

БАКОВИТО – јуне које није уштројено

БАНДЕРА – дрвени или бетонски стуб за пренос електричне енергије. У Сјеверној Далмацији бандера се још назива „пала”.

БАСА – сир, необрано оцијеђено кисело млијеко којем се дода скоруп

БАЦА – отвор на крову куће који служи за пролаз свјетлости односн дима, рупа

БЕГЕНАТИ – цијенити, одабрати

БЕНА – глуп човјек

БЕЋАР – весео, раскалашен, разуздан човјек, бекрија, мангуп, момак самац, нежења

БИЉА – биљац,

БИРТИЈА – кафана, гостиона

БЛЕЈАТИ – лајати, говорити – „овца блеји”, гледати у некога тупаво

БОТА – груда неког тврдог јела, обично пуре (каже „бота пуре”)

БРАЛЕ – брат

БРШЉАН – (*Hedera helix*), зимзелена дрвенаста пузавица из фам. Araliaceae. Расте на стијенама, зидовима и другом дрвећу за које се прихвата адекватним корјеновима; доње лишће режњевито, горње више овално. Старије лишће садржи сапонин хедерин који се користи у фармацеутској индустрији. Маст од свежих листова бршљана користи се код реуматични оболења. Бобице су отровне.

БУБА – туче

БУКАРА – дрвена посуда, суд за пиће, углавном вина и воде у Книнској Крајини. Најбоље је вино пити из букаре од смрече смреке, јер тада има најбољи укус, арому, односно буке.

B

ВАЛАЈ – вала, тур. (валих, валахи) узвик: тако ми Бога, бога ми; па и до ђавола; исто и : валах

ВАЉАТИ СЕ – окретати се око своје оси, стомаком односно леђима по

ВАНКА – иде напоље, вани

ВЕЛА – врста, карактеристика

ВОЈНИЦА – војска

ВРЛЕТ – крш

ВУЊАЧЕ – бравче (овца)

ВУЧИЈА – дрвена, дугуљаста и пљосната посуда за ношење и чување воде и других течности

ВУШТАН – врста дугачке сукње

Г

ГЕНДАР – (гердан) – ћердан, ниска бисера или металног новца, која се носи око врата као на-
кит

ГЊИЛА – слаба, нема квалитета, мекана, нека-
рактеран човјек

ГРАБОВИНА – граб, грабар. То је врста дрвета.

У Црној Гори дебела змија којој по причању
пушка не може пробити кожу. Овако је назва-
на јер је исте боје као грабова кора.

ГРАОРАСТ – пепељаст

ГРБАВ – погурен

ГУМАШИ – гумени Батини опанци

Д

ДИВАН – говорити, разговарати; у славонским
дијалектима: ашиковати, водити љубав, говор
по души

ДИКА – понос, драги-а

ДИПЛЕ – народни дувачки инструмент сличан
гајдама

ДАН ОРАЊА – површина која се може узорати
на два коња за један радни дан. Површина је
 3300 m^2 (мјера времена) временске мере

Ђ

ЂУБАР – измет од ситне или крупне стоке, пе-
ради

З

ЗАНОВЈЕТ – ометање, неко је досадан – зановијета

ЗАРУЧИТИ – вјерити

ЗАОВА – мужевљева сестра

ЗБИЉА – озбиљно

ЗГОДА – прилика

Ј

ЈАДИ – неприлике, несреће

ЈАКЕТА – сако, капут

К

КАМИШ – дио луле

КАПЉА ПАЛА – инфаркт срца односно шлог

КИКЉА – сукња, хаљина

КИЊИТИ – мучити

КЛАПЊЕ – удара

КОРУН – чутка, клип од кукуруза

КОТУРА – „ваља се или котрља буре”

КОЧИ – прави се

КУЈА – кер женског рода

КУНЕ – клете

КУШИН – јастук, поглавач

Л

ЛЕТРИКА – електрично освјетлење

ЛОЈ – масти од овце или козе

ЛОЛА – бараба, мангуп, скитница, неваљао човјек, беспосличар, несташно чељаде, враголан

ЛУМПОВАТИ – веселити се

ЛУЧЕ – светиљке, љепотан

М

МЕЂА – гранични камен између двије њиве, два комшијска посједа

Н

НАКА – онаква

НАПИТУРАТИ – нашминкати – италијанског поријекла (питоре – сликар)

Њ

ЊЕДРА – груди, прси

О

ОЂЕ – овдје

ОТКОС – количина траве која се захвати једним замахом косе

ОКЛЕН – одакле

П

ПАЊ – чокот винове лозе, такођер, остатак од посјеченог стабла

ПЕРЧИН – коса

ПОБРО – друг, пријатељ, замјена за рођеног брата. Устављено у прадавна времена. По средњовјековним србуљама, чин „братстворенија“ двоје људи истога или различитог пола, вршио се уз обредне молитве и формуле

ПОКОЈ – сахрана

ПОСТОЉИНА – завичај

ПОШАДА – нож

ПРЕЛО – сијело

ПРЕША – брезина

ПРТИТИ – дизати

ПРИШУТ – шунка

ПУЛЕ – младо од магарице

ПУРА – качамак, палента

P

РЂА – лош човјек, исто тако корозија на металу

РЕД – поштовање

РЕЖИ – звук који производи пас у смислу претње

РОЂО – рођак

РУВО – мираз или одијело

РУКОВЕТ – количина жита која се може обухватити рукама

C

САМАР – седло за магарца

СИНТЕРАТИ – свирати на усној хармоници – синтери

Т

ТОРБА – плетена или ткана носилька

ТРАВЕЖА – прегача, кецеља

ТРОП – муль од грожђа кад се прави вино

ТУБЕРАН – болестан од туберкулозе (ТБЦ – а)

ТУКАЦ – ћуран, пуран

Ћ

ЋАКУЛА – оговарање

ЋУШКЕ – шамари слабијег интезитета

У

УДОВАЦ – човјек којем умре жена

УРА – сат, час

УСТЕГНУТИ – навући чарапе

УШТИПЦИ – крофне

Ц

ЦУРА – дјевојка

Ч

ЧУПАВ – длакав, руњав,

ЧЕЉАДЕ – човјек

Џ

ЏАБА – бесплатно

III

ШВЕРА – сказалька

ШВИКНУТИ – звижнути

ШИЉЕЖЕ – јагње или јаре, од годину дана

ШИЉИТИ – оштрити дрвени колац

ШКАТУЛА – кутија

ШКОДИТИ – штетити

ШТАЦИЈА – друго или моје мјесто, станица

ШУДАР – марама, рубац, повезача

ШТАМПАЊЕ КЊИГЕ ПОМОГЛИ СУ

Привредна комора Косова и Метохије,

**Републички завод за тржиште рада,
Краља Милутина 8, Београд,**

**Служба за запошљавање Суботица,
Трг слободе 3/3, Суботица,**

**Инфо Сервис,
Раде Кончара 55/А, Бачка Топола,**

**„Свилаја“ експорт-импорт,
Рачког б.б., Петроварадин, Нови Сад,**

Вербаси Андраш из Бачке Тополе,

Милосава Гаврић из Суботице,

Симо Козић с Палића,

**Драган Ђосо из Горњег Карина
код Обровца,**

**Петар Баљак из Житнића код Дрниша,
сада протјерано лице
у Бачкој Тополи,**

Омладинска задруга „Полет” Ловћенац,

**Народни универзитет „Мали Иђош”,
Ловћенац,**

**Никола Кесић, мој рођак из Голубића
код Книна,
сада протјерано лице у Београду,**

УТП „Војводина” Бачка Топола,

Божик Лајош из Суботице,

**Жељко Гладовић из села Ђеврске
код Книна, сада у Приједору,**

**Породица Николе Берића из села
Уздоље код Книна, сада у Суботици,**

**Никола Гамбирожа Гамбе из села
Превјес код Книна, сада у Аустралији,**

**Златни дечко Андреј Павићевић
из Котора,**

**Милица Половина са Удбине,
сада у Суботици,**

Слободан Куколј из села Врполье код
Книна, сада у Суботици,

Драган Добријевић из села Радљевац
код Книна, сада у Суботици,

Породица Војислава Жарковића
из Книна, сада у Београду,

„Комвал” из Чантавира код Суботице,

Проф. др Обрад Зелић из Београда,

Мр Ђорђе Лазић из Београда,

Александар Џолић Џоле из Ниша,

Блажо Николић из Ужица,

Радомир Родић из Приједора,

Аца Јевросимов из Чуруга,

Милан Трбовић Цветан из Бајмока,

Светислав Грујић Шиптар из села
Сажије код Славонске Пожеге,
сада у Суботици,

Игор Узелац Југо из Лишана тињских
код Биограда, сада у Суботици,

Душко Јокић Кракан из Лишана
тињских код Биограда и његова фирма
„City express” из Београда,

Драган Букарица из Лишана тињских
код Биограда, сада у Суботици,

Славко Маринковић из села Плавно код
Книна, сада у Суботици,

Миленко Кричка Омер из села
Братишковци код Скрадина,
сада у Новом Саду,

Љубомир Маркош из села Пађене код
Книна, сада у Суботици,

З. З. „Равница” Бајмок,

СУР „Бордо” Суботица,

Драган Вукмирица из села Мокро Поље
код Книна, сада у Суботици,

Сава Џвијановић пок. Мирка из села
Плавно код Книна, сада у Лондону,

Ђорђе Добрић из села Добропольци код
Бенковца, сада у Суботици,

Петар Маглов из села Полача
код Книна, сада у Сомбору,

Илија Опачић Кесер из села Плавно код
Книна, сада у Сомбору,

Милорад Шаровић из Суботице.

Захваљујем свима на помоћи!

Приређивач

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Д. Ј. Радовановић", is positioned below the title "Приређивач". The signature is fluid and cursive, with a large, stylized initial "Д" and "Ј".

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821. 163. 41 – 1 : 398

НАРОДНЕ пјесме из Кинеске крајине
(електронски извор) / саупио и приредио
Милорад С. Кураица. – 2. допуњено и
прерађено изд. – Суботица : М. С. Кураица,
2005. – 1 електронски оптички диск
(CD – ROM) : слика ; 12 цм

Насл. са насловног екрана. – Тираж 500.

ISBN 86 – 907659 – 0 – 5
Кураица, Милорад С.

COBISS.SR-ID 207785991

ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

Идеја да се запишу пјесме народа из Кинеске крајине и тако сачувaju од заборава, заслужује похвалу. Из ових стихова народног пјевача снажно избија реакција на савремен начин живљења, судар старог и новог. Не би се могло рећи да ове пјесме имају неку умјетничку вриједност, али то не умањује њихов значај. Све су оне настале у новије вријеме и говоре, најчешће, о љубави двоје младих, о кафанском животу, о односу снахе и свекрве. Кроз њих провејава љубав према мјестима у Кинеској крајини.

Осjeћaj поноса и радости због припадности том поднебљу пружима велики број стихова. Они су слике живота тог народа, његових надања, туга, радости и страховања у једном времену и у томе је њихов основни значај.

Милка Горановић